

P V I S

1 6 1 8

I. Philastrii Catalogus Hæresium.

- II. D. Honorii de Hæresibus.
III. D. Bugenbægi distributio Metaphisica Historie passionis Christi.
IV. D. Garzæi Dialecticæ Coniunctum Postillatissimum.
V. D. Garzæi Delimitatio Coniunctionum Postillatissimum.
VI. Basilii Magni Oratio ad Adolescentes.
VII. Intimatio fidei Evangelicæ.
VIII. Theologorum Saxoniarum Epistola Invocatoria ad universos Theologos.
IX. D. Bergii Pro-Exhortatio Francofurtensis Disputationis Theologicæ.
X. M. Saccii Disputatio adversus Meynzerum.
XI. Montani Virga in Bermanum et Ungernicum.
XII. D. Pelargii Responsum ad Epistolam Schuffenbuzii et Cramerii.
XIII. D. Pelargii Responsoria ad Apollinaria mo breviter Schuffenbuzii et Cramerii.
XIV. Galeni Disputatio de Abstracto et Concreto.
XV. Pelargii Disputatio de Assumptione Christi.
XVI. M. Wolffangii Theoræ de iustitiâ et Justificatione.
XVII. D. Fuschii Disputatio de Deo.
XVIII. M. Theopoldi Disputatio ex Divinis Theoreticis. Secundo.
XIX. de Deo.
XX. de Peccato.
XXI. de tribus in Conversione Homini Concurrentibus.
XXII. de Justificatione.
XXIII. de Bonis Operibus.
XXIV. de Ecclesiâ.

Maa 15.

XII
0
ANTIDOTUM THEOLOGICO-PHILOSOPHICUM

TERTIUM,

M. JOHANNIS
HESSELBEINII,

OPPOSITUM

ASSERTIONI RODOLPHI GOELENII PHILO-
sophi Marpurgensis,

DE

PRÆDICATIONE IRREGULARI

Logica κατὰ σύνθεσιν impropria:

QUA VARIA TROPISTARUM SOCIORUM SUO-
*rum glossata de sanctissimis Coena Dominica verbis, Hoc est cor-
pus meum, cum Keckermanno tollere:*

ET

MIRO QUODAM ASTU RESPECTIVAM PRO-

POSITIONEM IN ANALOGIA SIGNI ET SIGNA-

ti fundatam in iisdem fabricare con-
tendit,

In institutionibus Theologico-Philosophicis:

ITA UT

*Stupendum Eucharistias mysterium ab Oratorum tropis ac figuris vindi-
cet, sibi autem ut logico, prædicationum irregularium censura
dijudicandum vendicet.*

GIESSÆ HASSORUM,

Excudebat Nicolaus Hampelius, Typogr. Acad.

MDCIIX.

REVERENDO ET CLARISSIMO VIRO:
Dn. M. JOHANNI BERNHARDI, Ecclesiæ StatHagenfis
Antistiti vigilantissimo, & vicinarum in Comitatu
Schaumburgico Superintendententi.

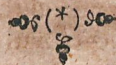
NEC NON

REVERENDO ET DOCTISSIMO VIRO,
Dn. M. JUSTO WEIERO, Evangelii Jesu Christi præconi
fidelissimo.

*Fautoribus, amicis ac fratribus suis in Christo pl.
honorandis.*

*Hoc Anti Goclenianum de prædicatione irregu-
lari Logica, Amoris ac honoris ergo in-
scribit ac dedicat*

M. Johannes Hesselbeitz.

PRODROMUS

AD DISPUTATIONEM DE PRÆDICATIONE
IRREGULARI LOGICA.

EXAMINATURUS disputationem secundam Goclenii in gratiam & usum Philosophiæ & Theologiæ studiosorum habitam, cui titulum fecit: Assertio irregularis seu impropriæ Logicorum attributionis seu prædicationis, præmittam pauca, ut disputationis meæ modus apprime constare possit studiosis.

I. Non curo, quid hic vel ille scripserit, de hoc aut hujus generis argumento. Non considerandum quis dixerit, sed quid dixerit, & an verè, *rectè monet Plato*.

II. Neq; ago simpliciter Oratorem aut Logicum. Quo enim odio habeam temerarios illos, qui falcem suam in alienam messem mittere solcant, vix credis.

III. Keckermanno in primis adversor, qui Tropistas patres ac fratres suos redarguens, proponit propositionem irregularem logicam, cujus attributio tantum impropria, subjecto & prædicato nativam suam significationem retinentibus.

IV. Et Goclenio, qui idem cum Keckerm. *in institut. log.* magna vehementia probare sudat. Quod ipsum repetit in Theologico-Phil. ut imperitiæ multitudini fucum faciat, & heterogeneis argumentis commodius pictam rei sacramentariæ mercem exponat.

V. Dico, hætenus prædicationem logicam irregularem non dari, & esse inane Keckermanni ac Goclenii

nii (*si quis huic choro Bezam adscribere velit, erit liberum*) pigmentum ac pigmentum.

VI. Et, quod maximè velim observari, applicationem Logodædalorum nostrorum vanam esse, insulsam esse, insipidam esse, ut qui cum iudicio legit Goclenii philosophemata, quæ de hoc argumento habet *in instit. log. & Theologico-phil.* cogatur mirari hominis audaciam.

VII. Eo fine, ut Theologiæ studiosi scopum harum præstigiæ diligenter observent. Eo enim neglecto, quot quæso capiuntur, aut saltem perturbantur à philosophis illis.

Agam igitur distinctè ac quantum possum, breviter de sequentibus.

- I. *De Scopo propositionum irregularium logicarum.*
- II. *De quæstionis statu.*
- III. *De exemplis impertinentibus.*
- IV. *De exemplis, quæ aliquo modo videntur concludere.*
- V. *De argumentis & effugiis Goclenianis.*

Suscèptis votis annue Chryste meis.

ANTIDOTUM THEOLOGICO-PHILOSOPHICUM
de propositione irregulari logica.

Eleganter & Christianè tradit *August. libr. 4. de Trin. cap. 6.* Contra rationem nemo sobrius: Cōtra scripturas nemo Christianus: contra Ecclesiam nemo pacificus.
Quod ò utinam observaret curiosus, de quo *idem Augustinus contra Manichæos*: Compescat se humana temeritas, & id quod non est, non quærat, ne illud, quod est, non quærat: ne illud quod est, non inveniat.

Et, ut propiùs accedam, Calviniani in gravissimo argumen-

gumento de presentia sacramentali corporis ac sanguinis Dominici in sanctissima Eucharistia! de quibus verè ac meritò dici potest Emblemata *Cyrii lib. 4. in Iohann. c. 13. loquentis de Capernaïtis litigantibus inter se*: Quomodo potest, inquit, hic carnem nobis dare ad manducandum? Nos magnum à peccatis profectum faciamus, & firmam fidem mysteriis adhibentes, nunquam in tam sublimibus rebus illud *quomodo* aut cogitemus aut proferamus. Judaicum enim hoc verbum est, & extremi supplicii causa.

Esto nobis Cynosura elegans illud *Prosperi de vocat. gent.* Quæ Deus occulta esse voluit, non sunt scrutanda. Quæ autem manifesta fecit, non sunt negligenda: Ne in illis illicitè curiosi, & in his damnabiliter inveniamur ingrati; Et: quod non assequor, hoc veneror, *piè monet Augustinus.*

Quoniam autem mirè philosophatur Goclenius noster circa dictum argumentum propositionibus suis logicis irregularibus, *ut appellat*, ita, ut mirum cuiuspiam videri possit, quorsum hæc argumentorum plaustra pertineant, quæ magno numero (præter rem tamen) coacervantur, succinctè, ac distinctè sectionibus totum *çíτμα* pertractabimus. Judicabunt æqui de candore Keckermanni, quem in hoc *νεγοφωγέτω κατὰ πόδα* sequitur Goclenius.

SECTIO PRIMA.

SCOPUS *Ἀγορεύσεως*

DE PROPOSITIONIBUS LOGICIS

Irregularibus.

I.

Opera pretium me facturum arbitror, si in primo disputationis limine Philosophiæ ac Theologiæ studiosis scopum, ad quem tota hæc Gocleniana & Keckermanniana *Ἀγορεύσις* de predicationibus irregularibus logicis tendat,

Antidotum tertium

dat, diligentius evolvero. Fiet, opinor, ut & eò dexteriùs in totius quæstionis decisione possimus progredi, & co-penitiùs nervum argumentorum Goelenianorum (quæ mediis-Fidius ex ruinoso oriuntur principio) attingere. Nata est (ut paucis multa complectar) ex multiformi Calvinianorum glossa, de verbis Cœnæ Dominicæ, ut sigillatim ostendemus.

II.

Alii in controversia de presentia sacramentali corporis Christi in S. Cœna respuunt τὸ ἔν τῷ.

1. Ita enim Huldricus Zwinglius, in lib. de vera & falsa religione: Nos non nitimur, inquit, his Christi verbis: Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus. Sed hoc uno verbo nitimur: Caro non prodest quicquam.

2. Ita Petrus Martyr in dialogo pag. 127. Quare inquit, mihi semper visi estis minus, quàm par est, sapere, cum pro dogmate æquè absurdo atq; inutili, sic laboretis, nec pro eo tuendo quicquam habeatis, nisi Christi τὸ ἔν τῷ: Hoc est corpus meum.

3. Ita Admonitio de libro Concordiæ pag. 94. Contra verò illi, postquam diu VERBA, VERBA, VERBA sonuerunt, cum urgentur, ut reddant rationem suæ glossæ, confugiunt ad Ubiquitatem.

4. Ita David Pareus de controversia Cœna lib. 2. c. 16. pag. 89. Licet Marbachius, inquit, depullus à τῷ ἔν τῷ rectè fateatur tandem, statum controversiæ esse de διαβολῆς, tamen fraterculi ejus ipsi gratias non magnas agent: Et nondum cessant ingeminare τὸ ἔν τῷ, τὸ ἔν τῷ, ut ineptus ille Graculus clamabat, &c.

III.

Alii, qui parum distant à primis, respuunt τὸ ἔν τῷ κατὰ τὴν, seu κατὰ τὸν: vel, ut logici distinguunt, secundum materiale, non formale.

I. Ita

1. *Ita enim Orthodoxus Consensus c. 5.* Non oportet simpliciter intueri verba Christi: Hoc enim est carnaliter intelligere: Sed aliud quippiam cogitare, & interioribus oculis ea aspicere, tanquam mysteria. Nam hoc est spiritualiter intelligere.

2. *Ita Calvinus in formula confessionis pag. 24.* Proinde, inquit, qui in solennibus Cœnæ verbis: Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus, præcisè literalem, ut loquuntur, sensum urgent, eos tanquam præposteros interpretes repudiamus.

3. *Ita Jacob. Gryneus in disputatione Heidelberg. thes. 26.* Principia illorum confirmantia sunt. i. scriptum in verbis Cœnæ Dominicæ, quod si quis sequatur, Papistica potius transubstantiatio, quam Cardinalis Cameracensis nugamentum, videlicet consubstantiatio confirmabitur.

4. *Huc pertinet Consilium Victorini Strigelii in Epistola ad Wilibaldum Rambeccum.* Ut Hippocrates mandat, ut medicus oculo dextro in naturam, sinistro in artem medicinæ respiciat: ita moneo te, ut non solum in verba Cœnæ attendas, sed magis tibi proponas totam doctrinam Christianam, & ita sequaris Paulum Rom. 12. quod omnis doctrina sit analoga fidei, congruat cum fundamento, & nullum destruat fidei articulum, &c.

IV.

Alii glossantur in vocabulis: Edite Bibite.

1. *Ita enim Theod. Beza in summa doctrina de re sacrament. pag. 209.* Verba comedendi & bibendi in S. Cœnæ usu non propriè, sed figuratè, translaticè ac tropicè esse intelligenda, lib. 1. *Epist. pag. 56.* manducationis nomen in verbis Cœnæ non propriè, sed translaticè ad spiritualem perceptionem accommodari, sacramentali videlicet locutione, qua quod signorum proprium ad rem significatam transfertur.

2. *Ita*

2. *Ita Anton. Sadeël de spirit. manduc. pag. 6.* Verbum manducandi per similitudinem hîc usurpatur, non autem in significatione propria, *de sacr. manduc. pag. 59.* Manducatio corporis Christi est arctissima cum Christo conjunctio, adeo ut ipsum Christum verè possideamus, *de spirit. manduc. pag. 5.*

3. *Ita Admonitio Neostadiana p. 103.* aliq; complures, qui *Edite* referunt ad solum panem, &c.

V.

Alii glossantur in vocabulo: Hoc.

Ita enim Andreas Carolstadius referente Lav. in hist. sacram. germ. pag. 3. Es trug sich bequämlich zu / daß D. Andreas Carlstade etliche Büchlein zu Basel ließ aufgehen / darîn er seine Meynung vnd Lehr von des *HERRN* Nachmal weit vnd breit ausspreitet / welcher Büchlein diß die Summa. Daß der Leib vnd das Blut Christi nicht natürlich im Nachmal begriffen weren: daß in den Worten des Nachmals diß Wörlein *DIS* / nit das Brode daß Christus den Jüngern gabe / sondern Christum selbst anzeigt / vnd sey das die Meynung: daß Christus seinen Leib den Jüngern gezeigt vnd gesprochen habe: das ist mein Leib / der für euch gegeben wirdt / &c.

VI.

Rursum alii glossantur in vocabulo Hoc, ut referant ad solum panem.

1. *Ita consideratores anonymi pag. 103.* Ipse Lutherus, inquit, in multis locis contendit, ut Christus & Paulus, & tota Ecclesia nos fateri cogunt, per demonstrativum *Hoc*, nihil aliud significari nisi panem, contra ipsius prava discipulos, qui *Hoc* exponunt, non panem, sed carnem invisibilem in pane.

2. *Ita Paræus in controvers. Cænæ Dom. pag. 118.* Hoc refertur ad panem substantivè. Hoc, id est, iste panis est corpus

pus Christi, pag. 115. Quod enim Dominus visibiliter fregit & dedit, id monstrat particula Hoc, & quidem *solum*: quia illud & quidem solum dixit corpus suum. At illud, quod visibiliter fregit & dedit Dominus, erat panis materialis de mēsa acceptus. Hunc igitur panem & quidem solum monstrat particula Hoc. Vide pag. 120.

3. Ita sexcenties Piscator in respons. ad elenchos & exercitat. Buscheri, & Pezelius in tractatu de Cœna Domini, &c.

VII.

Alii glossantur in vocabulo Est.

1. Ita Zvinglius de vera & falsa relig. Nos nitimur, inquit, uno verbo: Caro non prodest quicquam. Quod verbū firmum satis est ad compellendum, quod *Est* hoc loco pro significat, vel symbolum est, ponitur. Hanc glossam invenerunt Georgius Saganus & Johannes Rhodius in sarcinula cujusdam Batavi Honii, in qua fuit Epistola & inclusa Epistola hæc margarita, quod verba Cœnæ (Hoc est corpus meum) sic reddi possint, *Hoc significat, referente Lav. in hist. sacr. p. 2.* quam probavit mirificè Zvinglius, *Lav. p. 3.* Eamq; post certamen cum scriba habitum in somnio, quo spiritu dubitavit Zvinglius, accepit. *Vid. Lav. p. 7. & Zwing. in subsidio Euch.*

2. Ita Paræus in contro. Cœna pag. 132. lib. 3. c. 9. potior & tutior est expositio Chrysostomi, quam etiam habent prædicti Patres, & glossa Decreti, & quam secutus est Zvinglius & alii, exponentes copulam *Est* per significat: Panis est corpus Christi, id est, significat corpus Christi. Quia propriam significationem prædicati oportet evidenter manere in verbis Christi: Hoc est corpus meum, propter id, quod additur; Quod pro vobis traditur. Manet autem evidenter, nec admittit cavillationem, cum *Tropus* ponitur in copula.

3. Ita fuse docet Polanus in partii. Theolog. p. 257. & Piscator: quem tamen veritas convicit, ut publicis scriptis huic

opinionem nunciū planè remiserit, ut paulò post notabimus,

VII.

Alii glossantur in vocabulo CORPUS, diversimodè. Nonnulli ponunt Metonymiam causa pro effectu.

Ita Calvinus in secunda defens. contra Westphalum p. 50. & pag. 99. Hoc est corpus meum, exponit: Hęc est virtus Spiritus Christi.

IX.

Nonnulli Metonymiam subjecti (quod Periparus appellat Materiam in qua) pro adjuncto.

Ita Zuinglius tractat. 2. instit. de sacr. Cœna. Hoc est corpus meum: Corpus pro passione & morte, quam in corpore suo sustinuit, sumi debet.

X.

Nonnulli metonymiam signati pro signo.

1. *Ita Oecolampadius de verb. Cœn. cap. 6. Hoc est corpus meum, hoc est: est signum corporis mei. Vide Lavat. in instit. sacram. pag. 9. 10.*

2. *Ita Bullingerus decade 5. de Cœna Domini: Hoc est corpus meum: id est, est memoriale, vel memoria, vel symbolum, vel sacramentum corporis mei pro vobis traditi.*

3. *Ita hodie Iohannes Piscat. in respons. ad elenchos Busch. c. 5. in volum. thes. Theol. pag. 495. Metonymiam, inquit, ego pono in vocabulo corpus: dicens, corpus poni pro signo corporis, ac proinde subjectum pro adjuncto, p. 504. Vox corpus non accipitur propriè, sed per metonymiam subjecti pro signo corporis. Sequuntur eum multi ex neotericis.*

XI.

Nonnulli Metonymiam & Metaphoram.

Ita Petrus Ramus lib. 4. Theol. cap. 8. Corpus & sanguis, inquit, metaphora sunt, non id ipsum, quod dicitur, sed dicto simile significantes.

Et paulo post: Metonymiæ corporis & sanguinis, inquit, pro

pro adjunctis eorum bonis ac fructibus præterea conjunguntur.

XII.

Nonnulli Synecdochen totius pro parte vel generis pro specie.

Ita Ioh. Pisc. in respons. pag. 99. Geminam, inquit, synecdochen esse in meo enunciato, unam in subiecto, alteram in prædicato. Nam etiam non quod libet corpus hic intelligi, sed specialiter corpus Christi. Vide Busch. in exercit. exercit. 1. sect. 3.

XIII.

Nonnulli Synecdochen partis pro toto.

1. Ita Cassellani nostri pag. 70. Per vocabulum corporis, inquit, synecdochicè intelligi corpus simul & animam, adeoq; totam personam Christi.

2. Ita Bucanus instit. log. pag. 720. Et Beza in contr. de carn. edit. anno 94. Gen. edit. pag. 25. Corporis & sanguinis appellationem totam Christi humanitatem & εὐας & νοτὴ μέρη consideratam συνδυαζομένης intelligimus, imò etiam totam Christi personam, &c.

XIV.

Nonnulli synecdochen partis pro parte.

Ita quàm ridicule Zuinglius in expositione negotii Euch. Carnem suam, inquit, Christus dixit, verè esse cibum (eandem autem carnis Johan. 6. & corporis esse rationem in cerebro Zuinglii notum est ex collatione, pro qua veluti pro aris & focis dimicant Zuinglii discipuli) non herculè carnem intelligens, sed potiorem naturam, quæ carnem assumpserat, ut ea perlicaret ac placaret æternam justitiam, per ἀθανάτων de natura mortali loquens, cum tamen de immortalis natura sentiret. Ea enim qui fudit, beatus erit, &c. Hactenus glossæ circa vocabulum corpus in Eucharistia.

XV.

Alii glossantur in vocabulis, Quod pro vobis traditur.

1. Ita Piscator in respons. ad elench. Busch. cap. 2. in volum. thes. Theol. pag. 471. Pronomen relativum (*Quod*) hic positum est limitative, pro *quatenus*, sicut Joh. 6. Pronomen *Quam*. Panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Irem. Posterius cum priore copulatum est non simpliciter, sed limitative: ad limitandum scilicet prædicatum illius & docendum, quatenus panis ille sit corpus Christi, hoc est, sacramentum corporis Christi: videlicet quatenus illud pro nobis est traditum.
2. Ita glossantur Grynaeus disp. Heidelb. th. 19. & Orth. Consens. pag. 114.

XVI.

Alii glossantur in tota propositione: Hoc est corpus meum. Querunt in phrasi metonymiam.

1. Ita Theod. Beza in conspicio ad D. Hessmann. demonstr. ad oculum pag. 23. Subjectum & prædicatum, inquit, in iis propositionibus Sacramentalibus, de quibus agitur, à tropis esse libera: quatenus per se & in se, in ipsa etiam enunciatione, tum subjectum tum prædicatum spectantur, sive quid propria sua, & nativa significatione declarent. Nec enim dubium est, quin demonstrativo pronomine verus panis & verum vinum, & per prædicata verum illud corpus traditum pro nobis, & verus ille sanguis, effusus pro nobis, declarentur. Sin verò conjunctim & relatè, sive quatenus prædicata subiectis attribuuntur, consideremus, non sunt certè à tropo libera. Quia non nisi figuratè panis ille esse verum corpus, & vinum illud esse verus ille sanguis dici potest. *Idem repetit pag. 29.*
2. Ita Paræus controvers. de Cœn. lib. 1. cap. 9. Dicimus in ipsa phrasi ex conjunctione disparatorum, seu impossibilium

bilium (sic vocant Scholastici) terminorum, panis videlicet & corporis Christi, nasci & esse improprietatem, &c. p. 103. lib. 2. cap. 17. Falsum est: Existentibus singulis verbis propriis etiam prædicationem necessario existere propriam. Sic prædicatione existit figurata, eò quòd disparata sunt, panis & corpus Christi, quæ propriè & verè conjungi non possunt. Quod tamen conjunguntur, idq; verè, fit per figuram, quæ metonymia sacramentalis dicitur, &c.

3. Ita Bucanus institut. loc. 48. pag. 693. Figurata est hæc prædicatione, eaq; non simpliciter metaphorica aut allegorica, sed Metonymica. Estq; non in singulis verbis seorsim & in se consideratis, &c. Sed in tota attributione. Notandum igitur, non esse tantum locutionem figuratam Metonymicam aut significativam (quia languidius significaret & explicaret naturam mysterii) sed sacramentalem. Hanc autè dignitatem Metonymiæ, ut dicatur sacramentalis, Rhetor non quâ Rhetor, sed quâ Theologus est, ei imponit, ut Parvus docet lib. 3. c. 9. pag. 134. in com. de sac. Cæna.

XVII.

Alii in propositione: Hoc est corpus meum, querunt & Synecdochen & Metonymiam.

Ita Christophorus Pezelius in tractatu de sacra Cæna pag. 122. Non absurdum est, inquit, comprehendere in locutionibus sacramentalibus metonymiam & synecdochen, modò rectè ac dextrè explicentur, quemadmodum naturæ sacramentorum convenit, quæ sunt signa exhibitiva in usu seu actione. Unde sequitur, datis externis symbolis simul exhiberi res signatas. Idq; conatur probare pag. 123. &c. scriptis Melanthonianis. Hactenus glossemata Zwingliana.

XVIII.

Quorum aliquot rejiciuntur ac refutantur ab adversariis.

1. Glossa Caroli ad i. d. scilicet Zwinglio, ut videre est apud

B 3

Lava-

Lavaterum in *hist. sacram.* adeoq; omnibus, qui voculam *Hoc* referunt ad solum panem. *Vid. Paræum, Pisc. Pezel. & alios.*

2. Glossa Zwinglii, Polani, Paræi, & Piscatoris in vocula *Est* displicet *I. Bucano inslit. loc. 48. II. Piscatori ipsi, quam ex professo revocat in Respons. ad Hofmann. in Respons. ad Elench. Busch. cap. 4. in Respons. ad exerc. Busch. cap. 10. III. Calvino* adeoq; omnibus, qui rectè negant Tropum in copula. *Vide Goclen. in problem. Logicis & Rhetoricis.*

3. Glossa Oecolampadii in vocula *Corpus* displicet. *I. Beza 1. volum. pag. 309. & pag. 279. II. Paræo. Corpus, inquit, notat verum naturale Christi corpus non figuratum: Quia figuratum corpus non est pro nobis traditum. Vide Paræum in controvers. de S. Cæna lib. 1. cap. 9. pag. 34. lib. 3. cap. 4. pag. 113. III. Adeoq; omnibus, qui urgent Metonymiam sacramentalem, uti appellant, quos supra notavimus.*

4. Metonymia Calvini & Zwinglii, de qua *thes. 8. & 9. displicet I. Theod. Beza in respons. ad Daniel. Hofmann pag. 155. 156. Egonè, inquit, voce Corporis & sanguinis mirifico & inaudito tropo intellexerim mortem & passionem Domini, quorum illa sint duntaxat $\mu\eta\tau\omicron\upsilon\sigma\iota\omega\upsilon\alpha$: qui ne in eorum quidem sententia acquiescam, qui exclusa ipsius Christi communicatione, pro re sacramentaliter nobis significata efficacitate duntaxat mortis & passionis ipsius & beneficia ex ipso in nos redundantia intelligunt? *vide Beza in Dial. pag. 22. & 97. II. Calvino ipsi super 1. Cor. 11. Neq; mortis tantum ac resurrectionis suæ beneficium nobis offert Christus, sed corpus ipsum, in quo passus est ac resurrexit.**

5. Tropus in verbis singulis, de quo *thes. 7. 8. 9. &c. displicet I. Beza in conspicio pag. 23. & passim alibi. Vide Respons. ad Daniel. Hofm. II. Bucano inslit. Theol. pag. 633. III. Pezelio in tractat. de S. Cæna. passim. IV. Paræo lib. 3. cap. 9. qui tamen oblitus sui pugnat pro glossa Zwinglii, ut asserit *th. 7. vid. etiam thes. 17.**

6. Tro-

6. Tropus in phrasi displicet *I. Piscatori in Respons. ad Elench. Busch. cap. 3.* Planum est, inquit, me tropum non statuere in toto axiomate. *In admon. exerc. Busch. cap. 5. pag. 622.* Non dissentio, inquit, hic à Buschero, sed justè conqueror de injuria falsi testimonii: quod scilicet hanc sententiam mihi attribuit, quod ipse metonymiam in totis illis pronuntiatis constituam. *II. Keckerman. lib. 3. syst. Theol. cap. 8. p. 444.* Omnis tropus est in verbis, nullus in rebus, ut ex certissima Tropi definitione patet, qua dicit, eum esse translationem vocis, non rerum, quia res non sunt in potestate hominum, nec pendunt ex loquentium instituto: idè non possunt referri ad &c. Quid igitur? Ubi Tropistæ? Metonymistæ? Metaphoristæ? qui ad grumos usq; sanguinis pro tropis suis, tanquam pro aris ac focis dimicârunt? Ne quid cerebello humano circa sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum deficiat, enovum à Logicis fictum ac pictum velamen!

XIX.

Alii igitur prosum à Tropis abstinent, cum quo-ad singulas, tum quo-ad voces conjunctas, & dicunt propositionem. Hoc est corpus meum; esse irregularem Logicam.

Ita Barthol. Keckerm. lib. 3. syst. Theol. cap. 8. pag. 442. Panis est corpus Christi, Vinum est sanguis Christi. Tales prædicationes fluunt ex acutissima unione & similitudine, quæ est inter signum & signatum, & sunt usitatæ ac frequentes in aliis rebus plurimis. Idè à logicis ad præcepta de propositione impropria referuntur, & vocantur prædicationes relativæ: item extrinsecæ, ut cum ad exprimendam summam similitudinem sive consensum animorum & studiorum inter duos amicos, dico: Hic amicus est alter ipse, &c. p. 444. refutat socios suos Tropistas.

Ita in syst. log. lib. 2. pag. 400. recenset causas harum prædicationum. Duæ, inquit, potissimum causæ sunt, cur Sp. sanctus, &

ctus, & ipse Christus talibus prædicationibus & phrasibus sit usus, quarum prima est analogia, & unio arctissima sacramentalis inter signa & res signatas: altera est summa certitudo obsignationis spiritualium bonorum & eorundem in usu legitimo exhibitionis.

XX.

Goclenius, ut huic sententiæ, Tropistis è diametro opposita, suspectas ferat, proponit Chrypsa: Virum dentur propositiones logicæ irregulares? Quod affirmat.

Ita enim in disput. Theologico-phil. disp. 2. Quam necessaria, inquit, est distinctio vocum in proprias & improprias, syntaxeos in simplicem, &, ut loquuntur, figuratam: Syllogismi in manifestum & non-manifestum. Methodi in rectã & deflectentem: Tã necessaria est distinctio prædicationis in regularem seu Canonicam & irregularem.

Instit. log. lib. 2. cap. 8. pag. 61. definit. Enunciatum improprium est, cum ratio compositionis est impropria, &c.

En originem & scopum hujus *διανοησεως*! Quod ideo diligenter volui inculcare, ut constaret studiosæ juventuti, ad quid tendant hæc philosophemata, quibus Goclenius (ne verbulo quidem facta mentione ullius applicationis) catus, ut solet, ad Analogorum nassam allicere satagit: Et quibus pigmentis post multa certamina paradoxa sua depingere soleant adversarii. Hactenus de *Scopo συζητησεως*, penes quem argumentorum nostrorum nervum quærendum esse, in disputationis transcursu ostendemus.

SECTIO SECUNDA.
STATUS CONTROVERSIAE.
DE PROPOSITIONIBVS IRREGVLARIBVS

Logicis.

CÆterum ne quid obscuritatis remaneat, & ut feliciter in toto hoc argumento possimus progredi, exquirite e-
volvem-

volvendus est *Status*. Quod in accuratis disputationibus, ut *Goclenius me docuit*, primarium eruen- de veritatis est medium.

XXI.

Non quæritur, an prædicationes logicæ irregulares, sumpto vocabulo in lata significatione, juxta *Goclenium* & *Keckermannum*, possint etiam dici *Tropica*.

Ita enim Keckermannus syst. Theol. p. 443. Si latè sumatur, inquit, & cum catachresi appellatio Tropi, possent etiam Tropicæ vocari tales prædicationes: Tropicam scilicet vocando omnem in genere impropriam prædicationem.

XXII.

Nec quæritur, an prædicationes Tropicæ, quas *Philippus* & *Hunnæus* figuratas appellant, sint improprie. *Ita enim Keckerm. pag. 443.* Si accuratè & exactè loquendum sit, inquit, latius patet prædicatio impropria, quàm tropica: Ita quidem, ut omnis prædicatio tropica sit impropria; sed nõ contra, omnis prædicatio impropria sit tropica. *Ita Goclenius disput. 2. Non mutuo se se excludunt, Tropo vocis affecta seu modificata Rhetoricè, & impropria logicè, pag. 10.* Nolo, inquit, dimicare cum eo, qui dicit in hac: *Zoilus*, quantus quantus est, est vitium, pro vitiosus: Esse Metonymiam formæ proformato in voce vitium. Abstractum enim est forma cõcreti: Modò mihi concedat, attributionem etiam Logicè posse dici impropriam, &c.

III.

Nec quæritur de qualibuscunq; prædicationibus, quæ à logicis regulis deflectunt. Exempli gratiâ: Motus est perfectio calidi, motus corporum cœlestium est vita sublunarium, &c. quæs *Goclenius* magno numero collegit ex philosophorum monumentis. Hæc enim nihil ad Rhombum, ut in disputationis transursu ad oculum ostendemus: Sed de prædicationibus, quarum termini, seu loci sunt oppositi,

C

affir-

affirmativè tamen conjuncti. *Ita enim Keckerm. syst. Theol. pag. 443.* Cum disparatum de disparato prædicatur, aut est impossibilis prædicatio, aut præsupponitur substantialis transmutatio, aut deniq; præsupponitur relatio arctior, sive unio & habitudo mutua rerum sibi similibus, sive analogiam magnam inter se habentium: Unde & analogicæ prædicationes à doctissimis nonnullis Logicis appellantur, id est, tales, in quibus res disparata prædicatur de disparata, propter analogiam, sive summam inter se convenientiam, &c. *Vide Gocl. part. 3. probl. log. probl. 64.*

IV.

Nec quæritur de omnibus hoc genus prædicationibus, sine discrimine. Absit! in his enim: Christus est vitis: Christus est via: Herodes est vulpes, &c. Metaphoram urgent adversarii, *ut videre est apud Pareum, Piscatorem, adeoq; Keckermannum ipsum in syst. log.* Sed de prædicationibus sacramentalibus mysticis, in quibus propter unionem sacramentalem, & ob signationis certitudinem res signata, aut ejus proprietates, tribuitur sacro signo, *desinente Keckermanno syst. log. pag. 399. edit. 1.* Quæ enim disputat Buscherus in exercitationibus de propositionibus: Columna nubis erat Angelus Domini, *pag. 296.* Sanguis est anima, *pag. 297.* Columba est Spiritus sanctus, *pag. 307.* Fit ideo, ut doceatur disparatarum rerum conjunctio, unio, & ad invicem præsentia. *Vide Busch. ex. 1. f. 6. pag. 113. D. Hum. in tract. de sacr.* Quæ de realibi erit differendi locus.

V.

Nec quæritur de prædicationibus sacramentalibus omnibus & singulis, puta, quæ spectant ad classem Veteris Testamenti. Cœdunt enim nostri libenter relativam, seu analogicam unionem signi & signati in Sacramentis V. T. ac propterea notatur discrimen luculentum. *Ita D. Hum. de S.*

Cæna

Cæna pag. 382. Si maximè posset, *Est*, ibi sumi pro significat, ut nunquam in æternum evincet, tamen idem in explicatione verborum Cœnæ statuendum esse, hinc ineptissimè colligitur, *obstante videlicet immoto discrimine, quo illa veteris pacti Sacramenta fuisse typica constat. Cœnam autem Sacramentum esse Novi Testamenti didicimus, ubi substantia Novi Testamenti, quæ est Christus secundum carnem, nõ significatur amplius, sed coràm exhibetur:* SED de prædicatione sacramentali, quæ N. T. propria est: Panis est corpus Christi, de qua in prima disputationis sectione multas Cinglianorum glossas notavimus.

VI.

Nec quæritur de propositione: Panis est corpus Christi, & $\tau\acute{o}\ \epsilon\sigma\tau\acute{o}\nu$, ut perperam proponunt adversarii. Non enim, in verbis Institutionis ita habetur ad literam. *Ita D. Hun. de sacr. Cœn. pag. 305.* Vera quidem, *inquit*, est hæc propositio, & verbis Cœnæ, quo ad sensum æquivalens, dummodò rectè usurpetur, &c. Interim tu hoc teneas velim inter has duas propositiones; Panis est corpus Christi, & Hoc est corpus meum, aliquid certè esse discriminis, &c. *Vide pag. 346. 347.* *Ita D. Mentzerus in collat. post. thes. 7.* Illud annoto, *inquit*, propositiones illas: Panis est corpus Christi, & vinum est sanguis Christi, & $\tau\acute{o}\ \epsilon\sigma\tau\acute{o}\nu$, non esse ipsius Christi, sive scripturæ, sed ab Ecclesiæ Dd. usurparas. *Vide M. Schröd. in disput. de Cœn. Domini, & Collegium Maulbrunnensè, & D. Chemnit. in fundamentis, &c.*

VII.

Nec quæritur, an prædicatio: Hoc est corpus meum, sit irregularis logica? eo modo, quo mysterium ab humanæ rationis regula longè abesse dicitur, juxta aphorismum Scaligerianum: *Quæ supra natura leges, non sunt ex natura legibus judicanda.* Seu: non quæritur, an hæc prædicatio superet rationem humanam, ut propterea irregularis logica appellari possit.

possit. Quis hoc vocabit in dubium? Sanè nostri urgent argumentum. *Qualis est unio inter panem & corpus Domini, &c. talis etiam est prædicatio. Atqui unio inter panem & corpus Christi, &c. est sacramentalis, mystica, longissimè à rationis humane pomeriis distans.* Ergo etiam prædicatio ejusmodi erit. Haftenus prædicatio irregularis logica pet *ἀντίφρασην* appellari potest.

VIII.

Quæritur autem an prædicatio: Hoc est corpus meum, vel si mavis: Panis est corpus Christi: sit irregularis logica, ita ut non tantum sit, Non-logica, verum etiam logica ac patrimonii logici? Seu, ut clarius me expediam, an pertineat ad logicam ratione cognitionis *κατὰ φαινήν ἢ ἀντιφρασην*? an sit scientiæ logicæ *ἢ δέον ἢ καὶ ἀναίρετον*, ut *scholæ distingunt*? Ita enim Barthol. Keckerm. *syll. log. pag. 399.* propositio sacramentalis, inquit, est, in qua propter unionem sacramentalem, & ob signationis certitudinem res signata, aut ejus proprietates tribuitur sacro signo, ut, exempli gratiâ: *Panis est corpus Christi.* Ita Goclenius *instit. log. append. pag. 299.* Improperia *ἢ ἀντιφρασην*, id est, ratione compositionis logicæ est, in qua attributum antecedenti irregulariter, & indirectè attribuitur, ut: Panis est corpus Domini, &c.

IX.

Quæritur an hoc *κρησφύγετον* (quidni τὴν σοφίαν σοφίαν, ut in proverbio est, appellem) vana Tropistarum somnia, quæ turba Cingliana pro lubitu circa sacrosanctum Cœnæ Sacramentum catervatim effinxere, elidi & exterminari possint. Ita conatur Keckermannus *in syll. Theol. pag. 444.* Non transferri, inquit, ullam vocem de sua significatione in alienam, quando dico: Panis est corpus Domini, vel ex hoc potest esse manifestum, quod Theologi nostri unanimiter statuât, in ejusmodi prædicatione prædicari disparatum de disparato, &c. Et Goclenius *instit. log. pag. 297.* Propria ratione verborum

rum est, cujus verba in nativa significatione accipiuntur. Itaq; non habent Tropum elocutionis Rhetoricæ, ut: Hic panis est corpus meum, &c. Hic neq; in voce panis, neq; in verbo *Est*, neq; in voce Corpus, tropus est. Panis enim ex massa farinacea factus intelligitur. *Est*, ut copula, tropum, sustinere non potest. Et determinatio: Quod pro vobis traditur, evincit, vocẽ corpus, de proprio illo & unico Christi corpore accipiendum, &c.

X.

Vt propius ad ἁγίωνες limites accedam, queritur. an philosophema Goclenianum de hoc argumento. 1. Calvinianos tropizantes, circa verba Cœnæ Dominicæ refuset? 2. Keckermanni prædicationem irregularem logicam (sacramentalem mysticam appellat) tueatur? 3. Num sit merum κρησφύγετον ad incautos decipiendos adinventum? Quod nos hac συζησίῳι privata, Deo benè annuente, ita sumus demonstraturi, ut Goclenius etiam, modò velit veritati dare locum, acquiescere debeat. 4. Num etiam suffraganeos Philosophos, puta Zabarellam, Scaligerum, Hunnæum, Melanchthonem, quos nominatim citat, jure sibi affociet? Qua conscientia hoc faciat, docebimus suo loco distinctius.

XI.

En habes controversiæ statum, quem suppeditant. *I.* Scopus Philosophiæ Keckermannianæ de sanctissimo Cœnæ mysterio: Hanc enim contra Tropistas è diametro esse directam, constat lectori. *II.* Scopus Philosophiæ Goclenianæ de eodem. Et hanc Tropistis in faciem contradicere, Keckermannum autem ἑμὴ πῶδα sequi, non est, ut quis dubitare velit. *Vide instit. log. loc. cit.* *III.* Scopus cujuscunq; disputationis. Omnem enim actionem certo fine suscipi, docuit *Philosoph. 1. Eth. ad Nicom. cap. 1. & Scal. exerc. 307. sect. 27.* *IV.* Tu, quisquis es, monstra mihi alium hujus disputationis finem, & Phyllida solus habeto.

Operæ igitur pretium, ut ad hanc metam argumenta & responsiones nostræ in toto hoc argumento, de prædicationibus logicis irregularibus, unice tendant, ne certamen de asini umbra, ut est in proverbio, suscipere, & cum larvis pugnare videamur. Hactenus de *Statu*. Progrediemur jam ad disputationem nostram *in exemplum*.

SECTIO TERTIA.

DE EXEMPLIS GOELENIANIS, QUÆ SCOPUM ac Statum & Interpretationem ne attingunt quidem.

Hactenus ea, qua potui, perspicuitate statum controversiæ de propositionibus logicis irregularibus, (quas, si quis sacramentarii Spiritus extremum appellaverit asylū, facile merebitur veniam) enodavi diligentius, cum ob finē, ut studiosæ juventuti certò constet, argumenta Gocleniana, quæ Inductionis Locus suppeditat sigillatim, esse impertinentia, & nihil omninò facere ad Rhombum. Quod hac sectione succinctè ostendemus, & *Exemplum in exemplum* evincemus secuturi Goclenium *in prædicationibus*.

I.

Ita Goclenius disp. 2. pag. 1. Omnium hominum sermonibus, omnium authorum scriptis usurpata, celebrata, frequentata, nobilitata & denique sunt attributiones logicae vere irregulares. Sancti libri Veteris & Novi Instrumenti earum pleni, Philologorum, Philosophorum, Medicorum, Jurisconsultorum, Theologorum, tum veterum tum recentium monumenta iis sunt referta. Itaque eruditissimi & exercitissimi Logici distinctionem vere prædicationis in regularem, & irregularem seu impropriadocent, ac discipulis inculcant.

Et pag. 2. Zabarella & alii Philosophi & Scholastici quoties in scriptis suis prædicationes proprias & improprias inter se distinguunt? Quoties proprie esse vocant formaliter seu essentialiter esse? Et improprie esse quoties vocant esse per modum causæ? &c.

Respon-

Respondeo. 1. Quis negat, Gocleni? Quis inficiari auctus, dic quaeso mihi, propositiones numero-plures à legitima argumentorum dispositione dissentientes in Philosophorum, Philologorum, Medicorum, Jurisconsultorum, Theologorum etiam scriptis ac monumentis occurrere? Quis hætenus prædicationes irregulares tollet de medio? aut quis eas hoc nomine vocabit in dubium? *Committis σίφισμα καὶ τὸ ἑνέμελον.*

2. Neq; valet: Zabarella & alii Philosophi & Scholastici in scriptis suis prædicationes proprias & improprias inter se distinguunt, &c. Ergo Zabarella, & alii Philosophi & Scholastici, in prædicationibus impropriis negant esse Tropum. Vel: Exercitatissimi & eruditissimi logici irregularem seu impropriam docent, ac discipulis inculcant: Ergo in prædicatione irregulari nihil modificati, aut quod Tropi naturam redoleat, simul inculcant. Quam oppositionis rationem omninò requirit τὸ ἑνέμελον. *Committis σίφισμα καὶ τὸ ἐπέμελον propter falsa ἀντιμέμελον.*

3. Quin potius valet: Zabarella & alii Philosophi, & exercitatissimi logici agnoscunt prædicationes irregulares logicas, easq; sæpius inculcant. Ergo præsupponunt, ut ita loquar, modificationem Rhetoricam, in impropriate logica. Omnem enim tropum in argumentis logicis fundari, hætenus docuerunt Rhetores, à quibus Goclen. in probl. Rhet. ne latum unguem discedit. *Vide Snell. in scholiis super Rhetoricã Takei.* Unde conclusiones concessa etiam ab adversariis. 1. In copula non est Tropus. Quia sic? 2. quia non est vox categorematica, certam rem per se significans. *Keckerman. in syst. Theolog. pag. 445.* 3. Vel, quia ad argumentorum logicorū classem referri non potest. *Goclen. in probl. Rhet.* 4. Vel: quia non est subiectum, neq; prædicatum in Enunciato, Goclen.

in *Isag. Org. pag. 105. Confer lib. 3. probl. log. 5.* In Enunciato autem duo duntaxat esse argumenta, quorum unum prædicatum, alterum subiectum, docuit Goclenius in omnibus, quæ de re logica reliquit, scriptis, ut infra in apodixei nervosius sumus ostensuri. Quid igitur? *Committit* $\sigma\acute{\epsilon}\phi\iota\sigma\mu\alpha$ $\alpha\lambda\lambda\eta\lambda\omicron\tau\omicron\alpha\iota\tau\omicron\nu$.

4. Multò minus valet: Zabarella & alii Philosophi tradunt propositiones irregulares, &c. Ergo in prædicatione: Panis est corpus Domini: Non est tropus, quem aliàs Zwingliani uno ore falsi sunt, quamvis diversimodè, ut in prima disputationis nostræ sectione docuimus. Ergo in prædicatione (Panis est corpus Domini), est tantùm irregularitas, seu improprietas logica, quam Goclenius impropriam $\sigma\acute{\upsilon}\nu\theta\epsilon\sigma\iota\nu$ appellat, & impropria $\lambda\acute{\epsilon}\xi\iota\nu$ opponit, *inst. log. lib. 2. pag. 298.* Necessum igitur, ut ostendatur, in allatis philosophorum exemplis, non esse modificationem Rhetoricam, sed tantùm irregularitatem logicam $\sigma\acute{\upsilon}\nu\theta\epsilon\sigma\iota\nu$. Quod vix ac ne vix quidem, adhibitis etiam omnibus argumentorum ponderibus, præstabit. Aut, quod vero verius, Goclenius in cumulandis peregrinis exemplis laborat in casum, & *committit* $\sigma\acute{\epsilon}\phi\iota\sigma\mu\alpha$ *comparatorum propter exemplorum* $\epsilon\tau\epsilon\rho\sigma\gamma\epsilon\upsilon\epsilon\iota\alpha\nu$ quod in speciali examine erit manifestius.

III.

Aristoteles, pergit pag. 2. dicit 2. phys. §. 15. *privationem esse quodammodo formam: id est, improprie! quia privatio non est essentialiter seu formaliter forma, sed per necessariam connexionem, seu, ut loquuntur barbari, per concomitantiam, Zab. lib. 1. de prim. rer. mat. cap. 7. quia necessario aliam formam comitantem, hoc est, annexam seu conjunctam habet. Inst. log. lib. 2. p. 63.*

IV.

Respondeo 1. Quid concludis? Prædicationes tuas irregulares logicas, quibus Keckermanno tuo præbes manū? Medius-fidius ne-hilum efficis. Audi: Philosophus asserit: priva-

privationem esse, quodammodo formam, *ἢ ὅτι τῆς ἐξουσίας ἐστὶν*,
 2. *physic.* 1. §. 15. Ubi quaeso in hac prædicatione habebis im-
 proprietatem tuam logicam? Monstra, si potes, irregulari-
 tatem *ἢ ὁὐδενός*. Monstra, prædicatum antecedenti irregu-
 lariter & indirectè attributum, ex definitione *instit. log. part.*
 2. pag. 298. Monstra rationem compositionis impropriadem,
 pag. 61. Annon particula *ἢ*, certum denotat respectum? li-
 mitationem certam: ut pulchre differit Scalig. exerc. 307. sect. 21.
 super verba Philosophi: *ἢ ἢ ἢ ἐν αὐτῇ τῶς ἐστὶν τῆ ψυχῆς*. An-
 non limitatio restringit Enunciationis terminos, & ad pro-
 prietatem *ἢ λέξις*, & ad proprietatem *ἢ ὁὐδενός*? *Committis i-*
gitur errorem testimonii, quod est impertinens. 2. Præterea: judica,
 quænam sit consequentia: Privatio est forma, non essentia-
 liter, sed per necessariam connexionem, seu per concomi-
 tantiam. Ergo in prædicatione: *Privatio est forma* (ita enim
 juxta Zabarellam pro Alexandro contra Simplicium pro-
 ponenda est. *Vide Zabarel. 1. de prima rerum mat. cap. 7*) non est
 modificatio Rhetorica. Quaeso, annon necessaria illa con-
 nexio, vel concomitantia, (quibus terminis, ut rectè mones,
 utuntur Scholastici declarationis seu evolutionis ergo) im-
 proprietatem vocis omninò requirit: Oppositio ubinã? Sa-
 nè Zabarella modificationẽ Rhetoricam verbis expressis-
 simis citato in loco proponit. Sat est, *inquit*, si ex iis, quæ di-
 cta sunt, habeamus, quod privatio, etsi formaliter sumpta
 nihil est, tamen *connotat* formam, quæ dicitur forma contra-
 ria, idq; respexit *Aristoteles in contextu 15. 1. phys.* proponens,
 quæstionem & insolutam dimittens, an in generatione sub-
 stantiarum privatio denotet etiam contrarium positivum
 formæ generandæ: Nam privatio, quæ formaliter accepta,
 est oppositum formæ solum privativè, *notat* etiam contra-
 rium positivum, quatenus *connotat* aliam formam conjun-
 ctam, &c. Audis privationem notare formam apud Zaba-
 rellam

rellam, idq; respexisse Philosophum loco citato: *Notare autem, quæ tale, signorum esse proprium, sciunt juniores*: Et, quando signum dicitur signatum, sive sit $\Phi\sigma\sigma\eta\sigma\eta\sigma$, sive $\Phi\sigma\sigma\eta\sigma\eta\sigma$, esse prædicationem Metonymicam. *Rursum ergo committis fallaciam oppositionis.*

3. Quid multis? Audi *Goclenium in problem. log. part. 1. probl. 27. ad axioma*: Generatio unius est alterius corruptio, quod ad præsens institutum accommodat, *libr. 2. instit. log. p. 62.* Concedo, *inquit*, generationem seu procreationem unius esse corruptionem alterius, consequenter, (Scholastici dicunt per concomitantiam) & $\mu\epsilon\tau\omega\gamma\mu\mu\iota\kappa\acute{o}\varsigma$, quia nimirum ad unius, ut ovi, interitum consequitur generatio alterius, ut pulli, & vicissim, &c. Si ergo Tropus in hac & hoc genus prædicationibus, quarum veritatem in necessaria connectione quarunt Scholastici, ecquid igitur Philosophus noster: Cur quæso eas ad prædicationem irregularem logicam, quæ modificationem Rhetoricam respicere debet, refert? *Committit ergo fallaciam* $\omega\delta\epsilon\tau\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma$ $\tau\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma$.

V.

Pergit pag. 3. Improperia sunt, in quibus de causa prædicatur effectum directè. Logicorum enim Canon est: Efficientem causam non dici de effecto directè, ut non dicitur directè: Sol ortus est dies, sed obliquè.

1. *Motus est perfectio calidi.*
2. *Eclipsis est interpositio terræ.*
3. *Fames est sensus suctionis inanitionisq; in ore ventriculi.*
4. *Motus corporum cælestium est vitæ a sublunarium.*
5. *Immobilitas cordis est mors.*
6. *Dolor est solutio continui.*
7. *Dubitatio est syllogismus Dialecticus* $\omega\delta\eta\phi\acute{o}\sigma\tau\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma$.
8. *Echo est soni repercussio.*
9. *Corpus est materia & forma.*

10. *Hic morbus est mea mors.*
11. *Vestes sunt vir.*
12. *Mandatum meum est vita aeterna.*
13. *Ira est fervor sanguinis circa cor. &c.*

VI.

Respondeo 1. In omnibus allatis exemplis luculenter notatam esse modificationem Rhetoricam, non est, ut laboriosè ostendam. Fecit hoc abundè-satis Goclenius ipse, ut videre est in disputatione. Ad quid autem hæc exemplorum messis? tam copiosa? Quid juvant Keckermanni copias? Quid fulcri afferunt, quæso, novo principio, quod Logodædalus fabricavit in officina recens in gratiam Cinglianorum crecta? Dari sc. prædicationes irregulares, quarum compositio tantum irregularis, manentibus interea terminis in propria ac nativa significatione. Hic laborare debuisses, Philolophe. Neq; hoc solum, verum etiam clarè ac perspicuè ostendere exemplorum homogeneitatem, qua scilicet ratione accommodari possint prædicationi: *Hoc est corpus meum*, & qua ratione termini possint manere in nativa significatione, data prædicationis Irregularitate, quod cum audaci tuo viro, Keckermannum puto, conaris *in instit. loc. scriptus citato*. Vides igitur te adhuc laterem lavisse, & inani strepitu contra muscas palæstram aperuisse.

2. *Inquis*: Disputo contra meum Adversarium. Is enim, *inquit*, irregularis prædicationis novum, & ante Bezæ inauditum est dogma, & tantum à Beza & Goclenio promulgatur, nullis rationibus & argumentis demonstratur. Nam quod Goclenius exempla quædam affert, in quibus illam esse ait, petitio principii est. Dubitatur enim, & quaeritur an in istis exemplis sit potius attributio impropria, quod ait Goclenius, quàm tropus, quod asserunt Rhetores, &c. At, ô bone, vix te reges hoc mantello, vix effugies,

fat scio. 1. Obstat scopus Adversarii tui, uti appellas, quando
 scilicet *ἑτερόδοξον* vestrum novum & inauditum appellat. Quid
 hoc? 2. Obstat recta differendi ratio, quæ postulat, ut Me-
 dium, quo modo etiam instituat, indirectè saltem refera-
 tur ad finem principalem, ne *πολυθήμιαι*, & tædiosa quæstio-
 num inutilium reiteratio oboriatur. *Qua de re consuli potest*
Polanus in metodo disp. 3. Obstat disputationis titulus, quo
 Philosophico-Theologica, unà cum cæteris appellatur.
 Ecquomodo hunc tueri potis es, si duntaxat exempla allata
 urgeantur, pro defensione prædicationum irregularium.
 Non autem ad *θήμιαι* Theologicum, de quo maximè con-
 trovertitur. 4. Obstat disputationis finis. Scripta est in gra-
 tiam & usum studiosorum Theologiæ & Philosophiæ, ut
 habet titulus. Quid autem boni pariet studiosis tuis, quæso,
 per Deum, si non argumentorum nervi ad primam, quæ de
 re sacramentaria mota est, *συνθήμιαι* tendant in primis? 5. Ob-
 stant ea, quæ de eodem argumento habentur, *in insit. log. p.*
297. Huc pertinent, *inquit pag. 300.* puta ad prædicationem
 propriam ratione *λέξεως*, impropriam autè ratione *συνθέσεως*.
 Forma est rei essentia, id est, est adæquata, & *συνεκτική* causa
 virum, &c. Quid hîc effugii? 6. Obstat conclusio totius di-
 sputationis: Itaq; concludis, quædam sententiæ possunt esse
 improprie ratione connexionis seu modi prædicandi, nec
 tamen tropicæ, hoc est, tropo aliquo Rhetorum affectæ.
 Quis hîc non observat totius disputationis metam? *?*
 Gocleni, planè stupidus sit, necessum est, qui insulsum dis-
 ferendi genus circa prædicationes tuas non videat. 7. Ob-
 stat disputationis appendix, de prædicatione & analogia sa-
 cramentali, ut vel cæco appareat, totam tuam disputationem
 ad prædicationem sacramentalem modo Keckermannia-
 no propositam ac definitam, tendere. Quorsum igitur ex-
 empla

empla peregrina: In quibus ipsemet notasti tropos? Et qui
abiq; insigni stupore negari non possunt.

VII.

1. *Ἀνόμοιος ἐστὶν.* Exempla à Goclenio magno numero *Error. ἀνόμοιος*
in medium allata modificatione tropica sunt affecta, ut cō- *ἡ ἀνόμοιος.*
stat. Et quis inficiabitur, contra Goclenium etiam ipsum?
Ergo sunt heterogenea, nec principalem attingunt quæ-
stionem. Quæstio enim: an dētur prædicationes irregulares
logicæ, non tropo affectæ? Exempla verò sapiunt tropum.
Ubi hîc axioma: Quæstio & argumentum tertium homo-
genea sunt? Hoc cōcine est agere analyticum? *an verò commit-*
tere i insignem errorem ἀνόμοιος ἡ ἀνόμοιος.

2. *Ἀνόμοιος ἐστὶν.* Ergo Goclenius probaturus propo-
sitiones irregulares logicas, aut tendit ad principalem dispu-
tationis scopum, qui est: *dari propositiones irregulares logicas, seu*
impropriis, terminis nihilominus propriam ac nativam suam signi-
ficationem retinentibus, ut in secunda sectione dilucide ostendimus:
aut duntaxat improprietatem attributionis *ἡ ἀνόμοιος*, ut ap-
pellat, ostendere satagit. Si prius: non agit Analyticum: Ha-
ctenus enim, ut dicebamus, medium non est conveniens
quæsitum. Si posterius: non agit Dialecticum seu disputatorē.
Is enim indirectè saltem argumentis suis, ad genuinam ten-
dit metam. Sanè *Philosophus* disputans contra Melissum &
Parmenidem *ἡ ἀνόμοιος* ejusmodi utitur argumentis, quæ
suam sententiam non infringunt, sed potius stabiliunt ac
confirmant. Tu verò in hujusmodi argumentis occupatus
es, quæ propriam sententiam tuam redarguunt. Quid hoc?
annōn camarinam movere & proprio gladio se jugulare.

3. *Ἀνόμοιος ἐστὶν.* Goclenius probaturus propositiones
irregulares logicas, aut dicit eadem, quæ de hoc argumento
ex professo scripserat in institutionibus: aut diveria, hoc est:
aut eundem disputationis scopum observat, aut alium. Vel:

aut probat irregulares prædicationes logicas, non ἢ λέξιν , sed ἢ σύνθεσιν implicite saltem: aut non probat, &c. Si prius: hærebit mehercule, nec poterit effugere confuram Analytices. Si posterius: postulabunt, quod suum est 1. Titulus. Ecquid Theologici promittis, negato eo, quod hodie in Theologorum schola de propositione impropria logica, nō Rhetorica: Panis est corpus Christi, pro margarita pretiosa nuper inventa, venditare solent? 2. Studiosi, in quorum gratiam Theologicè philosopharis. Quid multum de illis blateras, quæ ne speciem quidem succi habent, unde appetitum, quem alibi irritasti, exaturare possunt? Quæ si quis sciat aut nesciat, nihil interest? 3. Et quomodo à cōtradictionis macula vindicabis, quæ eodē planè modo (ut sunt: forma est rei essentia: vestis est vir, intellige *αι παρως*, Vide *instit. log. part. 2. pag. 300.*) refert ad prædicationem irregularem, seu impropriam ἢ σύνθεσιν , quam propriam ratione verborum, asseris, pag. 297? Cui subjicis, ut exemplum homogeneum, propositionem: Hic panis est corpus meum, quam propriam ἢ λέξιν , impropriam ἢ σύνθεσιν asseris? Quomodo quæso evitabis *αιλλοφωσιν*?

4. *Ἀποδείξις ἐστὶ*. Ergo philosophema Goclenianum in gravitate studioforum Theologiæ & Philosophiæ tanto fervore agitatam, relinquit Tropistarum phantasias in medio, quas alternis vicibus ex rationis amissi de sanctissimis S. Cœnæ verbis fabricârunt nasutuli: Nec Keckermanni prædicatio irregularis sacramentalis mystica, levissimum inde sperare potest subsidium. *Est*, Gocleni, *quid aliud Keckermanni sibi pollicebatur, cum pulpita solus ascenderes, atq. & Præsidis & Respondentis onus hac vice sufferre haud gravatus?* Fefellit spes miserum! Et tu inani spe lactasti exercitatos, qui id ipsum attentis animis, & erectis auribus pruriebant: Objecisti interea glaucoma Pythagoricis tuis, quos autoritas tua exaturat.

rat. Miseret me miserorum! Viden? Annón haftenus disputatio secunda philosophico-Theol. in gratiam & usum studioforum Theologiae & Philosophiae edita merum *προφύγετον*? Annón assertio irregularis, seu impropriae praedicationis, seu attributionis inanis cantilena, cujus exempla, ut modo ostendimus, potissimum sunt impertinentia?

5. *Ἀπὸδείξις* est: Ergo peccas 1. *Errore causae finalis*. Non enim hisce exemplis attingis disputationis scopum, ut par erat. 2. *Errore ὑπερβολῆς*. Quia quaestionem nudius-tertius de propositionum improprietate logica exortam, neq; directè neq; indirectè, haftenus arguis. 3. *Errore, quem ἀντιφασίαν appellant*. Non enim potest, quin, si contuleris institutionum tuarum, de eodè argumento philosophemata, in contradictionis laqueis hareas, ut lectori apparebit. Et quod omnium primum. 4. *Errore comparatorum*. Haec enim omnia, si ad praedicationem sacramentalem: *Hoc est corpus meum, &c.* vis referre, eamq; simul, ut conaris cum Keckermanno tuo, ad pomaria logica trahere, seu hereditatis ac patrimonii logici facere participem, quid aliud agis, quàm si quis caelum & terram permiscere velit? Qua de re sùo loco. Habemus igitur in allatis exemplis crudum ac praeposterum disserendi genus & inane *προφύγετον*.

Id quod erat demonstrandum.

SECTIO QUARTA.

DE EXEMPLIS GOELENIANIS, QUAE DISPUTATIONIS scopum aliquo modo videntur attingere.

HAbuimus sub incude aliquot exempla Goeleniana, quae ne speciem quidem concludendi habent, & praeter rem cumulantur, si spectes genuinum disputationis scopum, ut par est, si spectes etiam analyticum disserendi modum: potuisset hoc labore superfedere Goelen. Restant alia exami-

examinanda, quæ sunt majoris momenti. Videntur enim habere quid improprietatis ἰσὺς ἑστίν , non autem ἰσὺς ἔστω . Quæ hæc:

I.

Ita Goclenins: *Vtrag, inquit, propositio in Mose: Anima est in sanguine, & anima est sanguis. Prior prædicatio est propria & simplex, apertaq; posterior est impropria & obscurior. Quia quod continet, de eo, quod continetur, directe dici non posse, docet Logica. Intellige propria & irregulari prædicatione. At in hac, anima est sanguis, quæ cum Mosis sit, non est falsa, quod continet, Sanguis, recto non obliquo casu prædicatur de eo, quod continetur, de anima. Relinquitur igitur, ut sit impropria seu improprie enunciata. Idem judica de hac: Vita bestia est sanguis, Ubi hîc tropus? Das Lebe eines unvernuñffigen Thiers ist Blut. Annon ubiq; est hîc propria significatio? Si dicas: hic ponitur sanguis pro eo, quod est. Continetur in sanguine: seu inest sanguini, una vox pro duabus vel tribus vocibus: seu vox pro complexo, & est metonymia vel synecdoche continentis pro contento, multi tibi repugnabunt Rhetores, & sic cum acuto homine tibi disputandum hic sit, ingredieris in labyrinthum, unde difficilior exitus, quem vitare potes impropria prædicatione logica, in qua ratio enunciandi recedit à regula. Experto crede Rudolpho.*

II.

Respondeo 1. Antequam directe respondeam ad argumentum, placet sententiam Johannis Piscatoris adscribere, & de ea judicium Goclenii audire, quem alias fideliter ad absurda usq; sequi solet. Hoc exemplum (puta sanguis est anima) ut rectius possit judicari, inquit, in volum. disput. pag. 531. integrum locum adscribam. *Tantummodo persta, ait ibi Moses, ut non comedas ullum sanguinem, quia sanguis, cujus est, ejus anima. Ideo ne comedito ullius animam cum ipsius carne. Comparemus jam locum alterum, per quem Buscherus ipsi illum exponit, nempe Levit. 17. v. 11. Anima cujusq; carnis in sanguine est. Hinc jam manifestum*

festum fit, in priorē loco Tropum esse in vocabulo ANIMÆ: quod per metonymiam adjuncti, ponitur pro sede seu vehiculo animæ. Nam proprie loquendo sanguis non est ipsa anima, sed est illud, in quo est anima. Et quis harum rerum intelligens non agnoscit tropum in illis verbis Moſis, Ne comedito ullius animam, pro eo, quod est, sanguinem, qui est sedes animæ? Quæ metonymia Virgilius quoque, usus est, cum scribit: purpuream vomit ille animam. Iam si metonymia est in vocabulo anima, cum dicitur: Anima non est comedenda: sequitur, metonymiā quoque, esse: sanguis est anima. Et paulo post 538. in illo pronunciato Moſis, metonymia adjuncti est in prædicato, videlicet in vocabulo Anima: quo significatur ibi sedes animæ: Sensus enim illius pronuntiantis est: sanguis est sedes animæ. Hactenus Piscator, guinem, ut Deserēne eum in hac analysi? A qua parum distat locus Epiphani, libr. 1. hæres. 9. contra Samaritanas. Convincuntur ipsi, inquit, undiquaque de resurrectione mortuorum, primum ex Abel, quod post mortem sanguis ejus Dominum alloquitur. Sanguis autem non anima est, sed in sanguine anima est, & non dixit: Anima clamat ad me, ostendens, quod est spes resurrectionis corporum. Hactenus Epiphanius. Hanc analysin, si velis admittere, dices: Sanguis est anima, esse prædicationem metonymicam. Concludes etiam argumentum tuum omnino esse impertinens.

2. Ita Lambertus Daxeus in paratit. in August. ex libro contra Advers. Leg. & Prophet. pag. 643. tit. c. operum edit. anno 1583. fol. Animam a Moſe sanguinem appellari significationis & symboli modo, non autem propriæ ipsius substantiæ ratione, quasi sit sanguis. Pulchrè hac de re differit Pierius Valerianus lib. 21. hieroglyph. 213. edit. Lugd. Idè, inquit, veteri illo instituto libaminibus, quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. 12. sanguinem hostiarum pro anima esse monet Moſes, iccirco nō debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò in Levitico monemur, sanguinem

NB.

Falsum hoc:

Veteres e-

nim Poeta

sentiebant

animam esse

ipsum san-

guinem, ut

rectè notat.

ad huc Vir-

gili loc.

Pierius in-

hieroglyphi-

cis, quomo-

do igitur ex

Virgili

mente potest

hic esse tro-

pus? aut ex-

iam impro-

prietas at-

tributionis?

E

nem

nem non esse comedendum, quia uniuscujusq; carnis anima sit in sanguine. Sed præcipuè cap. 17. interminatur Deus exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israël, quam etiam hospitibus, &c. quem ea de causa datum eis asseverat, ut super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitū, & quod residuum esset, terra operiretur. Quod vero dicitur: Uniuscujusq; animam in sanguine ejus esse, nequaquam intelligendum est. *substantiam animæ esse sanguinem, ait Hesychius sed quod societatem cum carne per sanguinem habeat. Unde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt.* Hactenus ille. Quid aliud inde concludis præter prædicationem impropiam Tropicam? Et argumentum tuum esse impertinens.

3. *Philippus Melancht. in egregio libello de anima, animam exponit vitam. Anima est in sanguine, inquit, hoc est: Vita est in sanguine. Sanguis enim est vehiculum vitæ. Huc pertinet locus Danaei lib. 2. phys. Christi. tract. 5. cap. 3. Dicta est anima ζωὴ ἀόψυα, id est, vento, quem tenuissimum ducit, qui respirat. Sed & Græci Philosophi ψυχὴν ζωὴν ἢ ψυχρῶν refrigerando vocârunt, quemadmodum interpretantur Philosophi Platonici. Unde Empedocles sensit, animalis animam esse, & proficisci ab externa respiratione propterea, quod vitam suam propriè præterq; Planetarum rationem animalia cōservant respirando, & sese refrigerando. Ex quo fit, ut Animal, Spiritus, Anima, & Respiratio apud Hebræos, pro eodem sepe sumantur. Et quia interni caloris illius per uniuersum animalis corpus diffusi, sedes est in sanguine, ideo dicitur animalium vita esse in ipsorum sanguine. Levit. 17. v. 14. At enim inquis. Vita bestiarum est sanguis: ubi hîc est Tropus? 1. Melancht. dicit: sanguinem esse vehiculum vitæ. Annon hîc Tropus Metonymiæ? 2. Danaeus dicit: sanguinem sedem caloris vitalis per uniuersum corpus diffusi. Annon hîc Tropus Metonymiæ? 3. Philosophi natu-*

Anima & Vita Hebræis sunt idem, inquit Philippus. Sic anima Hebræorū more homines viventes significat. Vide Vestibulum in phrasologia Theologica cap. 11. 12. Etac. Illy. ic. in clavi scripti. &c.

naturales dicunt: sanguinem esse alimentum Spirituum vitalium, &c. Annon hic Tropus Metonymiæ?

4. *Franciscus Vallesius in sacra sua Philosophia cap. 5. ad cap. 9. Genes. Omne quod movetur, &c. Levit. 17. egregie hac de re disserit.* Urget autem in primis metaphoram sive analogiam. Quin potius, *inquit*, videtur ipse sanguis animæ proprias operationes operari, esseq; velut alia quædam anima corporalis & manifesta, exprimens suis actionibus illam primam & veram animam, quæ per se est nobis incognoscibilis, &c. Hactenus ille, cui adjungi potest *Basilii Magnus*.

5. En igitur in propositione: Sanguis est anima: Et Vita est sanguis: Tropum. 1. ex sententia Piscatoris. 2. Danaei. 3. Melanchthonis. 4. Pierii. 5. Vallesii, aliorumq; multorum, quos, si necessitas postulaverit, recensere haud pigebit. Ecquomodo jam consistere potest conclusio tua: Dari propositionem irregularem logicam, non tamen tropo affectam, ut: Sanguis est anima; Vita est sanguis: Et applicatio tua: in propositione sacramentali: Panis est corpus Christi, esse impropriatatem seu irregularitatem attributionis, non *λέξεως*? Et argumenta tua? quæ quid possint videbimus; sunt enim ridicula.

6. *I. Inquis*: multi tibi repugnabunt Rhetores. Inquam ego. Quibus autem rationibus? Et qui sunt illi? profer in campum, ut vires experiantur suas. *II. Inquis*: Si cum acuto homine tibi disputandum hic sit, ingredieris in Labyrinthum, unde difficilius exitus. Inquam ego: Quem minaris acutum? Quem Labyrinthum? ostende, ut Ariadnen ac Sphingem consulam. *III. Inquis*: Quem vitare potes impropria prædicatione logica, in qua ratio enunciandi recedit à regula. Scilicet juxta proverbium! Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdin. Pol egregium inventum! Philon putavit, animam esse ipsum sanguinem (*cujus sententia fuerunt inter*

Philosophos nonnulli, ut Critias, referente Arist. I. de anima, & Greg. Reischig. 10. lib. an. tract. I. cap. I. Margar. S. Dionysio Carthus. I. tom. summ. fidei orb. &c. Idq; collegit ex verbis Levit. 17. cui si responderis: Esse impropriam prædicationem logicam, in qua ratio enunciandi recedat à regula, acquiescet ne, & non jure postulabit rationem enunciationis improprie? Dic, quæso, ubi eam invenire poteris, posthabita troporū doctrina: impossibile tibi erit accuratam hujus loci analyfin exhibere. Et quo demum argumento te pallias? *IV. Inquis: Experto crede Rodolpho. Crederem utiq; nisi veritas obstaret, & ridiculum tuum, quod simile est huic Poëtico.*

-----Barbatum hoc crede Magistrum Dicere.

III.

Pergis: *Flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus, inquit Melanchthon, figurata est prædicationis, id est, impropria. Neque enim tropus est in voce Flammæ, neq; in voce Ore, neq; Apostolorū, neq; Erant, neq; Spiritus sanctus, sed quia oratio seu enunciatio est impropria, id est, irregularis synthesi, pro hac regulari & propria, cum illa re visibili verè aderat Spiritus sanctus lib. I. Dial. pag. 20. Neq; verò aliquid virium habet objectio: congruit cum propria & regulari dianæa. Ergo est simpliciter regularis & propria. Elsi enim congruat cum regulari & propria in hermeneia, id est, interpretatione, tamen non in synthesi, hoc est, compositione: quæ impropria est.*

IV.

Respondeo. I. Quid Buscherus, aliiq; de prædicationibus hujus generis scribant, jam non disquiro. Ego enim citra jacturam veritatis orthodoxæ, ut paulò post notabo, in hac prædicatione: Flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus, Tropum omninò concedo, atq; propterea nullam esse consequentiam in argumento Goclenii atero. Ecquomodo enim procedit argumentatio: Flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus, figurata est prædicationis, id est, impropria.

impropria. Ergo non est tropica? Ergo dari possunt prædicationes impropriae, non tropo affectæ? Quin imò contrarium sequitur: figurata est prædicatione. Ergo est tropica. *Error igitur* ἐστὶν ἐν τῷ λόγῳ.

2. Audi resolutionis hujus assertores. *Ita enim Chryso-
stomus Ecclesia lumen hom. 4. in acta Apostol. cap. 2. pag. 25. edit. An-
tuerp. anno 1550. super illa verba, & visæ sunt illis dispersitæ
linguæ, velut ignea. Rectè ubiq; additum est Velut, ne quid
sensibile de Spiritu suspicaveris. Velut ignea, inquit, & velut
flatus. Non enim vêtus erat simpliciter per aërem diffusus.
Actum cum Johanni deberet innotescere, Spiritus velut
columbæ specie in caput Christi venit. Nunc vero cum to-
ta multitudo esset convertenda ad fidem, venit in specie
ignis.*

*Ita Documenius in enarratione sanctorum ad caput. 2. Act. A-
post. pag. 12. edit. Paris. anno 1545. Benè, inquit, in his omnibus
locutus est per similitudinem, ὡς πῦρ, id est, tanquam & ὡς
πνεῦς, id est, in modum ignis: ne sensibile quippiam de Spiritu
existimeretur.*

*Ita Des. Erasmus in paraph. tom. 1. pag. 1441. Apparuerunt
linguæ, velut ignea specie sese in singulos discipulos disper-
tentes: atq; ut intelligamus, donum hoc fore perpetuum, u-
nicuiq; capiti aliquandiu insidentes. Idem Spiritus afflavit
omnium animos: idem ignis accendit omnium pectus ac
linguam. Nec mora, VISIBILE SIGNUM vis doni cœlestis
est consecuta. Quo signo, inquit Rupertus Abbas Tuitiensis, libr.
10. de divinis offic. cap. 15. & 16. magnificè nobis Spiritus sancti
commendatur operatio. Spiritus enim coaternus Patri & Floruit tē-
pore Bern-
hardi ante
annos 500.
Filio per linguam, quæ maximam habet cognitionem cum
verbo, non solum hoc expressit, quod ejusdem sit substantiæ
cum eodem Dei verbo, sed & hoc, quod per ipsum Deus pa-
ter suum nobis eloquatur verbum, &c. Ex quibus constat*

predicationem: Lingue in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus, esse metonymicam. Quid enim aliud signum ac signatum?

3. Audi predicationis: Columba est Spiritus sanctus, resolutionem. Hæc enim ejusdem est farina.

Ita Euthymius in Matt. c. 3. pag. 18. edit. Paris. anno 62. Spiritus sanctus, inquit, super eum descendit in specie columbæ. Hoc enim animal in multis Spiritum sanctum imitatur. Si quidem homini amicum est: nec facile irritatur ad iram: pullis quoque privatum patienter sustinet, neque minus ad eos, qui se privaverunt, accedit: mundissimum etiam est, & bono gaudet odore, &c. Quasi columba, notat Theophyl. in Matth. p. 7. edit. Basil. anno 27. propter innocentiam & mansuetudinem, & quod mundissima sit columba, & ubi fætor est, non maneat ibi, sic & Spiritus sanctus, &c. Spiritus quare in specie columbæ apparet: querit Epiphanius tom. 1. lib. 2. hæres. 42. contra Sabellianos pag. 242. edit. Basil. Nimirum quo persuaderet te tibi ipsi sapientiam arrogantem, ac nihil scientem, ut ne malediceres, &c. Vide Rupertum lib. 3. de gloriæ & honore filii hominis cap. 3. p. 48.

Ita Calvinus 1. in 1. Corint. 11. Cur appellatio corporis tribuitur pani: omnes puto concedent eadem ratione, quia Spiritum sanctum Johannes columbam vocat. Porro in Spiritu ista fuit ratio, quod sub columbæ specie apparuerat. Transfertur ergo Spiritus nomen ad signum visibile. Sic & nomen corporis pani tribuitur, quia ejus est signum aut symbolum. Et Johannes Piscator in Respons. ad Elench. Buseb. c. 14. volum. 1b. Theol. p. 535. 536. Vocabulum Spiritus, inquit, in sententia antecedente metonymicè significat signum sive symbolum Spiritus, videlicet columbam illam. Vide pag. 540.

4. *Ita Pareus in contror. de sacra Cæna pag. 77. libr. 2. cap. 10. Columba est Spiritus sanctus, id est, symbolum Spiritus sancti:*

sancti: lib. 3. cap. 9. pag. 133. Sic etiam Augustinus, inquit, in Psal. 130. metonymiam hanc exponit: Columba significabat Sp. sanctum. Quo pertinet. I. Disjunctum, quo aliàs uno ore, & communi applausu utebantur: Quando disparatum prædicatur de disparato, aut est prædicatio falsa aut impropria seu tropica. Vide Paræum in citata controvers. Bezarum in Creophag. Pezel. de sacr. Cæna, &c. 2. Axioma: Continens & contentum non possunt de se invicem prædicari in casu recto: vel, signatum de signo prædicatur metonymicè. Vide Timpler. in Metaphysicis.

5. At inquis, I. Tropus non est in voce flamma, neq; in voce ore, neq; Apostolorum, neq; erant, neq; Spiritus sanctus: RESPONDEO. I. Unde probas? Unde probas, in vocabulo (Spiritus) non esse tropum: peris principium. II. Obstant testimonia, quæ allata sunt in medium, in quorum analysi tropus est manifestissimus, & si me contrarium edoeris, herbam accipies. III. Et annon est perspicuus Augustinus in Psalm. 130. citatus à Paræo?

2. Inquis: Interim tamen Spiritus sanctus reverà aderat in specie flammarum ac columbæ: Et vox Spiritus in allata predicatione nativam ac propriam suam significationem retinet. RESPONDEO. I. Omnino reverà aderat Sp. sanctus in specie flammarum ac columbæ. Ac proinde sic prædicatur de illis Sp. sanctus Metonymicè, ut sit sensus. Columba est Spiritus sanctus, hoc est, est symbolum verè præsentis Sp. sancti. Neq; quicumquam putabit, sensum absolutum ac relativum per oppositionem se tollere invicem ablatione reali, Quæ de re videri potest conspicillum Bezarum tui pag. 23. 26. II. Quin imò hoc argumento tota troporum natura evertitur. Sic: fascies sunt imperiû, toga est pax, &c. quamvis in hisce absoluta significatio semper remaneat, nunquam aboleatur, exinde tamen si quis modificationem Rhetoricam velit exterminare, excipere-
tur

tur mehercule à Ciceronis aut Quintiliani familia flagris.
Nec immeritò! Annón?

3. Inquis: *Sequeretur inde panem in sacra Eucharistia esse signum corporis.* RESPONDEO. Ita est! At distinguas velim inter signum significativum & exhibitivum. Ita enim D. Herbrandus in *Compend. pag. 582.* Verum est, inquit, Patres & hac orationis forma & aliis usos, ut quod panem & vinum corporis & sanguinis Christi symbola, signa, figuram, *εικόνων* vocaverunt. Sed his loquendi formulis nequaquam corporis Christi præsentiam è Cæna tollere propositum habuerunt. Nam diligenter inter signum & signatum discernere voluerunt. Nec tantum sacramenta signa significativa, sed etiam exhibitiva esse senserunt. *Vide D. Hunn. de sacra Cæna, & Dr. Chemn. in fundamentis.*

4. Inquis: *Sequeretur inde inter panem & corpus Christi esse unionem Relativam, qualis est inter signum & signatum, qua unitorum non necessario requiritur realis conjunctio, ut philosophatur Keckerm. lib. I. syst. log. cap. 12.* RESPONDEO. Imò contrarium sequitur: Qualis enim est unio flammarum, ut & columbæ cum Spiritu sancto, talis etiam est unio inter panem & corpus Christi, ritè tamen observato collationis tertio. Atqui unio inter flammam, & Spiritum sanctum non tantum est relativa, qua absentia etiam invicem relativè combinantur, sed realis, hoc est: sub specie flammarum ac columbæ revera erat Spiritus sanctus. Ergo, &c. *Rectissime D. Hunn. p. m. pag. 360. de sacra Cæna.* Verè, inquit, affirmare possumus, Spiritum sanctum descendere sub specie columbæ, conferri Apostolis Joh. 20. sub sensibili afflatu, manifestari in die Pentecostes sub flammis igneis. His inquam omnibus non ostenditur aliqua localis inclusio, quasi Spiritus sanctus sub columbæ, flatu ac flammulis sit inclusione quadam locali, sed describitur in hisce exemplis realis quædam præsentia atque conjun-

e conjunctio supernaturalis, quæ omnem localitatem cæteraq; absurditatum monstra respuit. Sic igitur & Christi corpus in pane esse dicitur, sine omni prorsus inclusione locali, sub pane, sine omni prorsus physica delitescencia, non autè sine vera & reali cum pane conjunctio, &c.

5. Inquis: *Sequretur, predicationem, panis est corpus Christi, esse metonymicam, quod omnibus modis à sano mysteriorum Antistite negatur.* RESPONDEO. I. Error comparatorum. Eo usq; enim propositiones: Flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus. Et, Columba est Spiritus sanctus, non esse trahendas exactè nôrit, cui sunt cordi sequentes aphorismi. 1. Sacramentum Cænæ Dominicæ esse mysterium. 2. Judicandum ex propriis ac genuinis principiis, quæ suppeditat locus argumentorum simplicium. 3. Illustrandum orthodoxæ vetustatis testimonio, quod quàm luculentum? quàm clarum, quàm robustum pro reali præsentia corporis ac sanguinis Christi in sanctissima Eucharistia? Pudeat adversarios sui, quando ad præsentiam suam relativam clarissima quæque trahunt, qua de re suo loco copiosius ac nervosius docebitur. 4. Itaq; propositionem: Panis est corpus Christi, correspondere unioni, adeoq; rebus unitis, scilicet rei terrenæ ac cœlesti, *juxta Irenæum libr. 4. cap. 34. & libr. 5. cap. 6.* 5. Itaq; propositionem: Flammæ in ore Apostolorum, &c. (& quæ sunt aliæ hoc genus) non ultra collationis terminos urgendam. Et hæc de dato exemplo sufficiant.

V.

Pergis: *Crassius aliqui dicunt: vulnus est dilacerata pars in corpore: peccatum est vitiosa & aberrans actio. Quid hic aliud dicit Melanchthon, quàm has predicationes esse improprias, ideòq; in has proprias & formales esse commutandas: Peccatum est actionis vitium seu aberratio, vulnus est dilaceratio partis?*

Similiter Logica docet, hanc enunciationem, Germani sunt bibuli,

buli, vel Cretenses sunt mendaces, esse Crypticam signi, propriam quidem, sed cum moderatione, seu limitatè, seu particulariter intelligendam: An hic sit propriæ significationis voci aliqua mutatio, tropus synecdoche de eo nihil agit. Mihi sanè nullus est hic tropus, quia nulla vocis significatus nativi mutatio.

VI.

RESPONDEO. I. Gravis est disputatio de natura peccati, an sit pura-puta privatio, an verò aliquid habeat positivum? qua de re Scholastici Dd. in utramq. partem varia scripsere, quæ recensere nostri jam non est instituti. Legi possunt Durand. in 2. dist. 34. q. 1. Cajet. de Ente & Ess. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. Dionys. Carthusius in sum. doct. Orb. &c. Vegver. in inst. Theolog. Quid ergo Goclenius? Prædicationem: peccatum est vitiosa & aberrans actio, impropriam esse illicò concludere licet? Quod sanè est petere principium & quæstiones accumulare.

2. Nota est sententia Theologorum, qua contra Pontificios ex scripturæ divinæ fundamentis disputant, peccatum non esse puram-putam privationem, sed potius privativum habitum, seu non esse *entia*, ens rationis tantum, sed habere quid actualitatis. Adscribam locum ex Scaligeri exerc. 18. Privatio, inquit, videtur habere entis cuiuspiam rationem. Idem enim quodammodo cum eo esse habitu, qui contrarius est ei habitui, cuius est privatio, sentit Philolophus. Quia cæcus habitum, quendam habet, propter quem cæcus est, qui visionis habitui contrarius est, atq; ideo privatio. Acutissimè. Atq; hoc modo dicitur in quinto privationem esse habitum quendam, &c.

3. Inquis: Olet hoc Manichæismum & Flaccianismum. Ne minimum, inquam ego. In peccato enim duo sunt consideranda, 1. subjectum, in quo hæret peccatum, ut est natura vel substantia, vel ipsa actio, quatenus est motus quidam, cui annexus est defectus: & has res conditas à Deo sustentari &

ri &

ri & vivificari à Deo nullum est dubium. 2. consideranda est conturbatio seu confusio ordinis divini, id est, defectus seu privatio, quæ vel hæret in substantia, & annexa est actioni, & ille defectus propriè est peccatum. *Dn. Chemnit. in loc. commun. part. 1. pag. 347.* Audis, quo modo peccatum actionis nomine veniat, & quo non veniat. *Adde Zanch. tom. 4. Operum Theol. lib. 1. cap. 2. pag. 6. & seq. Dana. tractat. de orat. Dom. cap. 16. p. 609. Operum Theol. & Georg. Sobri. in Exeg. August. Confess. art. de peccato, & c. Adde locum ex Arist. 3. Ethic. cap. 1. & 3. Magn. mor. cap. 1.* sumitur ibi vocabulum ACTIONIS pro *ἡρώεσι*, id est, operatione ex habitu virtutis aut *vitiis moralis*. Constat inde, quæ ratione peccatum actio appellari possit. Quis hîc in prædicatione, peccatum est aberrans actio, notare potest impropriæ *ἡ σὺνθεσιν, aut ἡ λέξιν?*

4. De prædicatione: Vulnus est dilacerata pars in corpore, nota, 1. Vocabulum partis esse Polysemon, & significare interdum partem abscissam, quæ non nisi æquivocè pars dici debet, *ut docet eruditè Andr. Laur. in opere Anat. l. 1. c. 17.* Quis autem in prædicatione, ubi homonymum vocabulû, fundatâ inveniet tuam, quam jactas, irregularitatem logicâ? oportet ut hoc ostendatur. 2. Aut quando subjectum prædicatur de accidète synonymicè & in casu recto, annón gignit nobis prædicationē metonymicâ? Ita igitur vulnus (ut *πῶς* & *privativû*) accidit in parte corporis (ut subjecto) hîc si velis negare trãlationē Rhetoricâ, ineptus habere necessû est.

5. In prædicationibus: Germani sunt bibuli, Crenses sunt mendaces, negas omninò tropum, statuis autem impropriæ logicam. Miror! 1. Evidentissima enim est synecdoche totius pro parte. Quid enim? vox (Germani) annón propriè significat omnes Germaniæ incolas? Volve ac revolve lexicographorum monumenta, & nullam aliam significationem propriam, sat scio, invenies. Quando autè

Eutym. in cap. 3. Matth. Rupert. lib. 3. de glor. & bon. filii hom. cap. 3. ac
 fusè defenditur à Piscatore in Respons. ad Elench. Busch. cap. 14. ad eod. &
 Paræo (quem magni estimat Goclenius) de sacra Cæna pag. 77. libr. 2.
 cap. 10. & lib. 3. cap. 9. ex Augustin. in Psalm. 130. Et Calvino ipso in
 1. Corinth. 11. Ergo in prædicatione, Flammæ in ore Aposto-
 lorum erant Sp. ex horum sententia, tropus negari non de-
 bet, 1. quia ut paria junguntur à Chrystomo loco cita-
 to. 2. ut paria defenduntur à Piscatore. 3. Et nulla disparita-
 tis ratio monstrari potest. Ergo si Goclenius in prædicatio-
 ne, Columba est Spiritus sanctus, velit concedere tropum,
 (quod nolens-volens facere debet) Ecquomodo eundem
 in pari propositione negabit? *Quod esset committere errorem
 imparium.*

4. *Ans. de his est:* Goclenius probaturus non esse tropū
 in prædicatione, flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus
 sanctus, ita progreditur: Non enim, inquit, tropus est in
 voce. *flamma*, neq; in voce, *in ore*, neq; in voce *erant*, & sic de-
 inceps. Ergo Goclenius probatione sua petur principium,
 seu, quod in quæstione sumit pro tertio argumento. Judica:
 si quis ex me quæreret in prædicatione, Herodes est vulpes,
 Estne tropus: responderem Ego: Non est, quī sic? quia non
 est tropus in voce Herodes, neq; in voce *Est*, neq; in voce
 vulpes. Quid agerem? quid responderem? annon audirem
 meritò? Quid respondes infulsè? quid *ἑρμῆος* recoquis?
 quid quod de vocabulis hisce quæritur, in responsione resu-
 mis? *Quod est committere errorem & ἑρμῆος & petere principium.*

5. *Ans. de his est:* In prædicatione, Flammæ in ore Apo-
 stolorum erant Spiritus sanctus, &c. non est pura-puta *ἁέσις*
 signi & signati, sed realis conjunctio, realis unio subjecti &
 prædicati. Cum illa enim re visibili verè aderat Spiritus san-
 ctus, *monet Goclenius ex Philippo lib. 1. Dial. cap. 20.* Describitur
 ibi realis quædam præsentia, *D. Hun. de sac. Cæn. pag. 368.* Ergo

hæc prædicatio impertinens est ad declarandam unionem relativam, quæ consistit in analogia intercedente inter signa & res signatas, ut traditur in disput. append. th. 5. quæ est unio tantum significationis & confirmationis, *Keckerman. syst. Theol. pag. 443.* non autem realis præsentia, *Keckerm. in syst. log. lib. 1. cap. 12. ex Beza, Paræo, Zanchio, & consortibus.* Ubi enim hic *συνεχία* ? *Quod est committere errorem* *κατὰ τὸν ἀντιπρῶτον.*

6. *Ἄνοδος ἐστὶν*: In prædicatione: Flammæ in ore Apostolorum erant Spiritus sanctus, &c. non fundatur tantum significatio *γενεῖν* seu *ἐνωσις* relativa, sed etiam realis exhibitio, *δῶσις*. Revera enim, ut dicebamus, Spiritus sanctus cum flammis (ceu signo visibili) unitus exhibebatur in festo Pentecostes discipulis, non in nudo signo, non in pura-puta significatione. Ergo in prædicatione: panis est corpus Christi, hæctenus nuda significatio, & respectiva, seu significativa corporis Christi præsentia probari nequit. Quin-potius, ut comparationis nervus subsistat, realis corporis Christi præsentia, & sacramentalis corporis cum pane, signo exhibitivo, exhibitio, quam *Calvinus ipse (insidiosè tamen) ex comparationis tertio elicit super 1. ad Cor. 11.* Longissimè autem distat *Goelenius. Quod est committere errorem comparatorum.*

7. *Ἄνοδος ἐστὶν*: In prædicatione: Sanguis est anima, metonymia clara est, quam notat *Epiphanius tom. 1. lib. 1. heres. 9. Pier. Valerianus l. br. 21. hieroglyph. Lambert. Dan. in paratit. in August. ex lib. contra advers. legis & Prophet. & Piscator in volum. thes. Theol. pag. 531.* Ergo prædicatio: sanguis est anima, inepta est, ut ex ea possit probari prædicatio irregularis logica, quam, ut paulò post ostendemus, anile signentum & novum rei sacramentalis esse *μενοφύγητον*, quivis cordatus facile intelligit. Ubi hæc quæstionis & medii coherentia ? *Quod est committere errorem & ἑτερολογίαν.*

8. *Ἄνοδος ἐστὶν*: Melanchthon, quem patronum irregulari-

gularium prædicationum logicarum sibi elegit Goclenius, asserit animã hoc in loco significare vitam, in libello de anima, astipulatur *Dan. lib. 2. phys. Christ. tract. 5. c. 3.* ut sensus sit: Vita est in sanguine, καὶ ἐξοχῆν, ut observare est apud Vallesium in sacra Philolophia. Unde sanguis vocatur vehiculum vitæ. Ergo ex sententia Melanchthonis prædicationis, sanguis est anima, est tropica. Ut nihil jam dicam de analysi Vallesii in *S. philos. cap. 9.* Nihil etiam de argumentis Goclenii (Et quid appello argumenta: quæ mediis-fidiis nihil imò plusquam nihil sunt) quæ, ut digna erant, sibilis excipi *thes. 2. aphor. 6.* Agam breviter, & omnia ad disputationis scopum referam.

9. *Ἄνω δειξίς ἐστ:* Omnia exempla, quæ à Goclenio proferuntur, aut luculentum habent tropum: Et hætenus sunt ἀνεγδοκίμων: aut luculentam habent proprietatem ἡ σύνθεσις. Et hætenus nihil omninò cōcludunt: Et, in quo cardo rei vertitur, ne probabiliter quidem impropriatē logicam ἡ σύνθεσις à Keckermanno & Goclenio definitam de propositione, panis est corpus Christi, ostendunt. Ergo hætenus Goclenius laboravit in-cassum, & exemplis suis inane quæfivit Sacramentariorum turbæ asylum.

Id quod erat demonstrandum.

SECTIO QUINTA.

DE ARGUMENTIS GOELENIANIS, QUIBVS IR-
regularẽ suam logicam conatur palliare.

Superfunt paucula sparsim tradita à Goclenio, quæ videtur ἐπεξοδικῶν de propositione irregulari logica palliare: quæ coronidis loco perstringemus breviter. Cordato enim hic paucula sufficere possunt.

I.

I. Profert auctoritatem Melanchthonis.

Ita concludit: Melanchthoni est aliqua prædicationis regularis.

Ergo

Ergo & irregularis. Si hæc, Herodes est similis vulpi, vel astutus est instar vulpis, seu est vulpino præditus ingenio, Regularis est logica. Hæc, Herodes est vulpes, irregularis erit logica, id est, in ea vulpes non prædicabitur regulariter de Herode. At prius. Ergo & posterius. p. 2.

Melanchthon istam, Tyrannus est lupus, in hanc regularem commutat: Tyrannus est similis lupo. Prior igitur ei irregularis, p. 9.

II.

RESPONDEO I. Nihil ad Rhombum! Quid enim Melanchthoni sit prædicatio irregularis, ipsemet subjungit, quando dicit: prædicationem esse vel regularem vel figuratam. En figuratam opponit Regulari, eamq; hoc nomine potuisset irregularem vocare. Id quod ex Melanchth. tu ipse concludis: si hæc, Herodes est similis vulpi, Regularis est logica: hæc, Herodes est vulpes, irregularis erit logica: Et Melanchthon istam, Tyrannus est lupus, in hanc regularem commutat: Tyrannus est similis lupo. Prior igitur ei irregularis. Dic vero, quomodo hæc cum quæstione coherent, qua quæritur, an detur propositio irregularis logica, cujus termini, puta subiectum & prædicatum, nativam suam significationem retineant, *ut desinis eam in inslit. log. loc. aliquoties citato? Porro dic mihi quæso, quomodo hæc applicationem vestram attingunt, qua statuitis: prædicationem panis est corpus Christi, esse irregularem logicam, esse impropram ratione attributionis, propriam ratione & æquos: singulas enim voces propriam suam significationem retinere? Proba mihi ex Melanchthone (si autoritate in hac causa pugnandum) aphorismos tuos inslit. log. pag. 297. I. propria ratione verborum est, cujus verba in nativa significatione accipiuntur. Itaq; non habent tropum elocutionis Rhetoricæ, ut: Hic panis est corpus meum. Hic neq; in voce panis, neq; in verbo est, neq; in voce Corpus tropus est, &c. II. Impropria & σὺν ἑστί, id est, ratione compositionis logicæ est, in qua attributum antecedenti irregulariter & indirecte*

directè attribuitur, ut: Arca est Jehova, septem illæ vaccæ & septem illæ spicæ sunt septem anni, circumcisio est fœdus, panis est corpus Domini, &c. III. Cū, verbi causâ, quæritur, quo sensu panis ille dicatur verum istud Christi corpus, in ea consideratione jam non absolute & per se, sed relatè (ad panem) vox corporis spectatur. Cumque disparatum non possit propriè seu regulariter affirmari de disparato, necesse est dici, esse attributionem impropriad, indirectam & irregularem, eo improprietatis, anomalias & irregularitatis genere, quo signum dicitur res significata, sive de fundamento ipso dicitur relationis terminus, idq; eo, quod hæc unum sit ~~ex~~ & conjunctione sacramentali. Oportet, Gocleni, ut hæc, de prædicatione tua irregulari, ex Melanchthone probes: quod tamen in æternum non poteris. Secus frustra laborabis, & committes errorem Testimonii.

III.

2. Profert auctoritatem Augustini Hunnei.

Impropriad, inquit, prædicationem & irregularem logicam docuerunt ante me & Beza nobiles numeroq; non parvo Logici, eandemq; etiamnum docent, &c. ut Augustinus Hunneus in generalibus logicæ præceptis. p. 2.

Logici, antequam quicquam de hoc genere enunciatorum Beza vel Goclenius, impropriad & irregulari prædicationi subjecerunt causalem prædicationem eam, quæ (ut descripsit Augustinus Hunneus ante annos plus minus 50.) est enunciatio falsa, si sermonis spectetur proprietas, at vera tamè iudicatur, quod unum extremum alteri, ad ejus causam designandam, non repugnante loquendi consuetudine, conjugatur. p. 8.

Hunneus, qui præcepta Aristotelis, Melanchthonis, & Scholasticorum conjugit utilissimè, vocat prædicationem per concomitantiam, id est, connexionem seu con-

junctionem, enunciationem, quæ secundum proprietatem sermonis quidē falsa est, habetur tamen vera, quia res significata per unum extremum, denotatur cum re significata per alterum extremum simul existere.

IV.

RESPONDEO. Neq; hîc multum efficies, sexcenties etiã allegatâ autoritate Hunnæi. I. Hunnæus non appellat prædicationem impropriam seu irregularem, *ut allegatur à Goclenio lib. 2. instit. Log. pag. 64.* Non possum, inquit, quin huc ascribam doctissimi Logici Aristotelici Augustini Hunnæi *didactica ex lib. 1. Logica ejus edita primùm anno 1565. pag. 48.* de impropriis prædicationibus. Ea enim dictis lucem afferunt aliquam & autoritatem. Impropria prædicatio est causalis vel per concomitantiam. Non ita Hunnæus: Non facit mentionem impropriarum prædicationum, quo nomine gaudes admodum. Ita inquit pagina 58. *edit. Colon. anno. 1565. in appendice ad prædicationes: Prædicatio est causalis & per concomitantiam.* 2. Hunnæus eo fine non proponit prædicationem causalem, ut velit eam omninò segregare ac sejungere à prædicatione figurata, asserendo impropriam eã esse *ἢ σύνδεσμον, ἢ ἀλλήλων.* Obstant enim exempla quibus utitur: ira est fervor sanguinis circa eor, &c. in quibus tropum negare vix audeat Goclenius; quod aliquoties concessit, ut supra ostendimus. II. Obstat etiam definitio causalis prædicationis: Causalis, *inquit, prædicatio, quæ secundum sermonis proprietatem est falsa, &c.* Audi, si est falsa secundum sermonis proprietatem, erit vera ex contrario sensu per sermonis improprietatem. Ubi autem sermonis improprietas, negabis ne ibi tropum? Ubi tropus, negabis ne ibi prædicationem figuratam tropicam? III. Hunnæus itaq; illis non est contrarius, qui prædicationes causales, vel per concomitantiam ad figuratas retulere. I. quia eas in prædicationum

tionum serie peculiari sede non proposuit: quod omninò fieri oportuisset, si essent singulare prædicationum genas à cæteris distinctum. 2. quia eas appendicis loco in gratiam Logices studiosorum addidit. Eò tendit Hunnæus. Quo jure igitur Hunnæum, quem tantopere commendas, ad irregularitatem prædicationis tuæ improprie trahis? quam quo animo, quo fine in Theologico-Philosophicis defendendam susceperis, scimus ad-unguem. Quod, annon committere errorem Testimonii: Et crimen falsi?

V.

4. Profert auctoritatem Theolog. Tubingensium.

Proprietatem, inquit, & improprietatem non tantum esse significationis sed etiam prædicationis urgent maxime Theologi Wirtenbergenses seu Tubingenses cap. 7. de prædicatione sacramentali pag. 447. his verbis: & proprie negatur de pane, non quo-ad significationem, sed quo-ad prædicationem. Et pag. 445. Ingens discrimen est inter significationem propriam vocabulorum subjecti & prædicationis, & inter prædicationem propriam; Esti vocabula singula in verbis Christi, Hoc est corpus meum, in propria & naturali sua significatione sumantur, prædicationis tamen non est juxta prædicati & subjecti proprietatem.

VI.

RESPONDEO. Et hic parum efficies. Quo usq; enim significationis proprietas in verbis Christi, Hoc est corpus meum, urgeatur à nostris, satis constat, ut mirer quempiam hinc subsidium querere. I. Verum est, singula vocabula summi proprie. Ita enim D. Hunnius de sacra Cæna pag. 303. aliud est cum dicitur, singula vocabula accipi in propria significatione, neq; ex iis ullum transformari in sensum tropicum (panis enim verum naturalem panem; Corpus ipsum Christi corpus; Est verum & realem modum *et ad se ipsos* designat, nec capitur pro significat) aliud verò est, cum non de vocibus

simplicibus in se consideratis, sed de ipsa prædicatione agitur, quæ non est propria seu regularis, sed inusitata, &c. An vero putas singula vocabula, puta subjectum & prædicatum, panem & corpus, per se sumpta in naturali sua significatione, dare propositionem: Hoc est corpus meum? Putas, *ut dilucidius agam*, subjectum & prædicatum, *panem & corpus in prædicatione sacramentali non aliam habere significationem, præter propriam ac naturam?* putas, *verbi gratia, panem hic esse simpliciter naturalem ac communem, ut in pistoris consideratur adibus?* Non ita, ut sese exponunt Theologi. *Vide D. Hun. pag. 407. D. Herbr. in Compendio, &c.* Committis igitur errorem compositionis ac divisionis. Separas enim significationem propriam à mystica seu sacramentali. II. Audi argumentum. Qualis significationis est panis & corpus Christi in sanctissimo ac stupendo Eucharistias mysterio, talis etiam significationis est prædicatio de sanctissimo hoc sacramento. Audi rationem. 1. Significatio prædicationis fundatur in significatione terminorum. 2. Qualis manducatio, talis prædicatio. 3. Vel: Qualis unio, talis prædicatio. Atqui panis & corpus Christi in sanctissimo Eucharistias mysterio sunt significationis sacramentalis. 1. quia hætenus sunt naturæ sacramentalis. 2. sacramentum quippe constat re terrena & cœlesti, *ut supra ex Irenæo ostendimus.* 3. Natura autem potior dat rei denominationem, juxta axioma: *A potiori fit denominatio.* 4. Denominatio præsupponit significationem. Ergo prædicatio: Hoc est corpus meum: in sanctissimo Cœnæ mysterio est significationis sacramentalis. Vides quo sensu à nostris significationis proprietates in subjecto & prædicato prædicationis sacramentalis afferatur, unde concludere poteris, *committere te errorem* *ὅτι τὸ ἄξιμα τῆς λέξεως.* III. Audi Retorsionem argumenti tui. Improprietas prædicationis aut habet fundamentum in subjecto & prædicato, utpote materia ex qua

qua prædicatio conflatur: aut non habet. Si non habet, necessum, ut statuas rem fundatam negato fundamēto. Ἀποπεν! Necessum, ut ponas effectum negato principio. Ἀλογον! Necessum ut mihi unicum saltem monstres exemplum, cujus attributio impropria terminis in nativa sua significatione manentibus. Ἀδύνατον! Necessum ut mihi des rationem, cur in quibusdam exemplis improprietas sit & ἡ λέξις & ἡ σύνθεσις, in quibusdam vero improprietas ἡ σύνθεσις tantum. Hic si dixeris esse attributionem impropriam, petis principium. Ergo improprietas prædicationis fundamentum improprietas sue habet in subjecto & prædicato. Si hoc: quid quaeso conaris palliare absurditates, nimirum: subjectum & prædicatum in propositione sacramentali, &c. usurpanda esse in propria significatione (quod à Tropistis negabatur) prædicationem ipsam esse impropriam, & pertinere ad classem prædicationum impropriarum logicarum? Et qua conscientia audes citare Orthodoxos? Hactenus de aliquot testimoniis perperam ad præsens institutum productis: Videbimus etiam effugia Gocleniana, ea quæ sunt alicujus momenti.

VI.

I. *Propositio irregularis logica est vera.*

Nego, inquit pag. 6. propositionem cum ejus prosyllogismo & dico tibi prædicationem logicam deflectentem à canonica seu regulari esse veram, & posse prædicationem logicam congruere cum re, etsi non congruat cum regulari seu propria compositione veri enunciati, &c.

VII.

RESPONDEO. I. Falsitatem luculentam aleret, si termini simplices in propria ac nativa significatione sumerentur, ut tute vis. Quis enim nescit tritum: Veritatem axiomatis nasci ex legitima argumentorum compositione, quando scilicet consentanea affirmando, dissentanea negando enunciantur? quis nescit

feit è contrario falsitatem oboriri: Ut igitur veritas axiomatis haberi possit, necessitate urgeris, ut vel in subiecto vel prædicato impropriè seu modificationem Rhetoricam quæras. 2. *Afferit idem Augustinus Hunneus pag. 59.* cujus authoritas magni apud Goclenium est ponderis. Causalis prædicatio (quæ Goclenio est impropria logica) est propositio, QUÆ SECUNDUM SERMONIS PROPRIETATEM EST FALSA. Audi, si dixeris prædicationem tuam logicam irregularem esse & ^{λέξι} propriam, ex ore Hunnæitui propositionem falsam dixeris. 3. Afferis & tu Gocleni, pag. 8. Est enunciatio falsa quidem, si sermonis spectetur proprietas, quamvis te (satis ridicule) purges. *Ego inquis in margine instit. log. lib. 2. pag. 65. intelligo SERMONEM LOGICUM SEU ipsam compositionem extremorum. Hem! Egregiam analysim! Ridebam cum hac legebam.* 4. Hastenus igitur stat immota censura Adversarii tui, quem sic appellas, cui (si ad hunc modum velit urgere argumentum) satisfacies ad Calendas Græcas. *Novo igitur errorem in hoc effugio* ^{ἄρα τὸ μὴ ἀλλοτρίως εἶναι}.

VIII.

II. *Impropria logicè potest esse impropria Rhetoricè.*

Non mutuo, inquit pag. 4. excludunt se Tropo vocis affecta seu modificata Rhetor. & impropria Logicè. id est, potest esse oratio & modificata Rhetoricè & impropria Logicè. Dabo tibi hoc, modo vicissim mihi des ut Logico, improprie hic, id est, impropria compositione dici effectum de causa mediata seu instrumentali, p. 12. &c.

IX.

RESPONDEO. Quid concedis? observata totius disputationis methodo dare non potes, orationem impropriam Logicè, de qua potissimum hic sermo, esse modificatam Rhetoricè. I. Quid enim respondes Keckermanno, qui maximopere hoc inficiatur? *ut videre est in syst. Theol. loc. cit.* II. Quid respondes ad definitionem propositionis ir-

regu-

regularis Logicæ abs te datam in *inslit. Logicis? III.* Quid ad distinctionem inter prædicationem impropriam & λέξις & σύνθεσις? *IV.* Quid ad applicationem tuam, de exemplo: panis est corpus Christi: ubi improprietatem & σύνθεσις concedis, negas & λέξις. *V.* Quid ad exemplum, quod responsioni tuæ subijcis pag. 4. Vita bestix est sanguis. Ubi hinc tropus? Das Leben eines unvernünftigen Thiers ist Blut. Annon ubiq; est hinc propria significatio? Aut igitur concessione hac rectè fallis, aut apertè tibi & Keckermanno tuo in faciem contradicis, aut utrumq; agis: aliud haud inveneris, si consulueris tuam conscientiam.

At enim quid tempus tero hisce minutiis, quas pueris in scholis contra Goclenium ventilandas relinquimus? placet totum ζήτημα ad certas aliquot propositiones redigere, ut certò constare possit, qua de re in hac controversia sit agendum, & quid Goclenio incumbat. Observa eas, & perpende, an hæcenus cordato satisfeceris, aut in posterum satisfacturus sis logica tua pictura de propositione irregulari logica.

X.

Συμπερίεργον

I. Propositio irregularis logica Keckermanni non est Tropica.

a) Quia opponitur propositioni figurata, b) quia hoc diserte affirmatur. c) Et exemplis comprobatur. a) Keck. syst. log. l. 2. p. 400. b) syst. Th. l. 3. c. 8. c) vide th. 19. f. 1.

II. Propositio irregularis logica Goclenii ejusdem planè est monetæ.

Vi docent definitio, distinctio, exemplum principale ad quod tendit a) a) ut supra aliquoties.

III. Hanc non docuit Melanchthon.

a) Eam enim, ubi improprietas attributionis, sub figurata comprehendit. a) S. 5. th. 1. 2.

4. Hanc

- IV. Hanc non docuit Augustinus Hunnæus.
 a) *Agnoscit enim semper improprietatem sermonis.*
- a) th.3.4. V. Multò minus Scaliger & Zabarella, adeoq; totus
 Philosopherum Chorus.
 VI. Atq; in æternum dari non potest. a)
- a) vide th. VII. Itaq; nihil proderit logicis glossatoribus. Non
 6.f.5. entis enim nulla *παθη*, nulla effecta.
 VIII. Sed Tropologistarum de verbis Cœnæ Do-
 minicæ deliramenta remanebunt.
- a) vide su- IX. Glossa *Beze lib.1. Epist. pag.56. in summa doct. de re*
 pra f.1. *sacramentaria p.209. Anton. Sad. de spir. mand. pag.6. in vocabulis:*
 EDITE, BIBITE. a)
- a) vide th. X. Glossa *Carlstadii in vocabulo: Hoc, ad corpus. Lav. in*
 5.f.1. *hist. sac. pag.3. a)*
- b) th.6.f.1. XI. Glossa *Paræi in vocabulo Hoc ad panem, de sac. Cœn.*
pag.118. Anonym. pag.103. b)
- c) th.7.f.1. XII. Glossa *Zwinglii, Paræi, Polani in vocabulo est.*
Zwingl. de vera & falsa relig. Lav. in hist. sac. p.2.3.7. Par. p.132.
Pol. in part. Theol. p.157. c)
- d) th.8. XIII. Glossa *Calvini in voce corpus, quæ metony-*
 mia est causæ pro effecto, *contra Westph. p.50.99. d)*
- e) th.9. XIV. Metonymia subjecti pro adjuncto *Zwinglii.*
tract.2. insit. de sac. Cœn. c)
- f) th.10. XV. Signati pro signo *Oecolampadii, de verb. C.c.9.*
Bullingeri decade 5. de C. Piscatoris ad elench. Busch. c.5. f)
- g) th.11. XVI. Metonymia & Metaphora *Rami lib.4. Theol.*
cap.8. g)
- h) th.12. XVII. Synecdoche generis pro specie *Piscatoris in*
Respons. pag.99. h)
- i) th.13. XVIII. Synecdoche partis pro toto *Bucani inst. Theol.*
pag.720. & Cassell. pag.70. i)
- k) th.14. XIX. Synecdoche partis pro parte *Zwinglii in Ex-*
pos. neg. Euch. k) XX.

XX. Glossa in vocabulo Quod. *Piscat. in Respons. ad Elench. Buscher. capite 2. Gryn. disputat. Heidelberg. thes. 19. 1)* th. 15.

XXI. Metonymia in tota propositione *Beza in consp. pag. 23. 29. Par. libr. 1. cap. 9. libr. 2. cap. 17. Bucani institut. pag. m)* th. 16. 693, m)

XXII. Metonymia & Synochoe *Pezelii in tract. n)* th. 17. de sac. Cæn. p. 122. 123. n)

XXIII. Censura *Zwinglii, & c. de glossa Carolstadii. Lav. in instit. sacr. o)* th. 18. a-

XXIV. Censura *Bucani instit. loc. 40. Piscatoris in resp. ad Elench. Busch. c. 4. & c. de glossa Zwinglii, Polani, Paræi, in voce Est. p)* th. 18. aphor. 2.

XXV. Censura *Bezae i. volum. pag. 309. Paræi lib. 1. c. 9. lib. 3. c. 4. & c. de glossa Oecolampadii in vocabulo Corpus. q)* th. 15. aph. 3.

XXVI. Censura *Bezae in respons. ad Dan. Hoffm. pag. 155 in Dial. pag. 22. de metonymia Calvinii & Zwinglii in vocabulo Corpus. r)* th. 18. aph. 4.

XXVII. Censura *Bezae in consp. p. 27. Bucan. institut. Theol. p. 633. Pezelii de S. Cæna. Par. lib. 3. c. 9. de tropo in verbis singulis. s)* th. 18. aph. 5.

XXVIII. Censura *Piscatoris in Resp. ad Elench. Busch. cap. 3. Keckerman. lib. 3. sistem. Theol. c. 8. de tropo in phrasi. t)* th. 18. aph. 5.

XXIX. Manet etiam de Calvinianis in hoc potissimum argumento verissima sententia Apostolica i. *Timoth. 6. v. 3. Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidia, contentiones, blasphemix, suspiciones malæ, conflictationes hominum mente corruptorum, & qui veritate privati sunt, existimantium quæstum esse pietatem. Haclenus D. Apostolus.* NB.

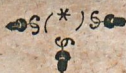
XXX. Et hætenus manet & manebit (frangantur ac rumpantur adversarii) ἐφ' ὅτι δὲ ἐξ ὧν de propositione sacramentali, *Hoc est corpus meum, cuius rationem quærimus in Spiritus sancti Academia, non in Aristotelis Lyceo, aut aliterius cuiuspiam Logici, multo minus in Goclenii & Keckermanni placitis de propositione irregulari logica, nuper in gratiam cerebelli humani expositis, & nescio qua cerussa depictis.*

Habes, Gocleni, propositiones, ad quas tibi respondendum, ut disputationis tuæ secundæ de propositionibus irregularibus logicis succum aliquem gustent, in quorum gratiam apparatus hunc instituisti. Tibi inquam respondendum. Te enim spectant.

Audio te Emissario uti contra primum meum Antidotum: qui alto supercilio in publicam ascendat cathedrâ, atque pomposè ac graviter nimis philosophicis ludat crepundiis, ut ille apud Gellium. Quid agitis boni? emittis ne, qui ne primis, quod ajunt, labris fundamenta Theologiæ degustârunt? Ut disserât de rebus Theologicis: gravissimis? dextro iudicio quam accuratè pensiculandis? Ut ad publica veniant pulpita? Ut Labyrinthos tuos meatus rectificent? Annon hoc est illotis ad sacra irrumperere? Et divinam veritatem studio flagellare? Gocleni, non ferēs hoc inultum suo tempore, cum tuo inanis gloriolæ Aucepe. Exspecta paulisper! Accipies proximè, Deo benè me juvante, nugarum tuarum de Analogia sacramentali, in qua fundamentum propositionis irregularis logicæ quaritis, resolutio-
nem.

Τῷ Ἰεῶ δόξα.

Pro-

Protea, Vertumnum, Metram, Empusamq̄, Vafsumq̄

Polypon, & falsa specie variisq̄ figuris

Morphea, Telchinasq̄, olim est mirata vetustas:

Mille quod incertis variarent corpora formis,

Nunc hominis, nunc dira fera, nunc piscis imago,

Nunc flammæ fuit, aut undæ, nunc ilicis alta,

Et queiscunq̄, homines libuit deludere nugis.

Haud secus ac liquidis apparens nubibus Iris

Mille trahit varios ad verso Sole colores.

Ista quidem prisca ita sunt conscripta Poëtis.

At hodie si scire libet, si noscere verum

Protea, Vertumnum, Metram, Empusamq̄, Vafsumq̄

Polypodas, falsa specie, variisq̄ figuris

Morphea, Telchinasq̄, & multo plura monstra:

Non opus est longis presentia discere terris.

Ex Physicis alius glosse deliria queris,

Atq̄, Geometricâ delineat arte figuras,

Queis cæli spacium Triadosq̄, arcana prehendat.

Alter agit miras Tropica vertigine nugas.

In gyrum versans huc illuc mystica verba,

Nunc hoc, nunc illud, nunc dicens istud & illud,

Et nusquam firmâ potis est consistere sede.

Ex logicis alius causa sarcire ruinas

Sollicite satagit, propriisq̄, impropria miscet.

Fervet opus, redolentq̄, opio flaventia fellâ.

At non eludent cæli terræq̄, potentem,

Quum justâ accensus rationem poscet, ab irâ.

Quis furor, et hercum (dicet) discernere verbum?

Quod non perspicuo terris sermone reliqui?
Atq. technas cerebro miras agitare profano?
Nunc ergo errorum tenebras depellite tandem:
Non Deus est, non est (ne vos malus occupet error)
Qui naso sese ludi patiaturo adunco:
Contemptus vindex acerrimus, atq. profana
Quae sancto intentat verbo ludibria, mentis.
Sacrosancta Dei nobis oracula sunt,
Non instar cera, quam fingit itemq. refingit
Artificis variata manus, mireq. figurat.
Nempè DEUS verus, cuius verissima verba
Semper, in aeternum nunquam mutanda, manebunt.

M. Christophorus Helvicus adjiciebat
a. 1704. ed. ius.

FINIS.

Fh 4245

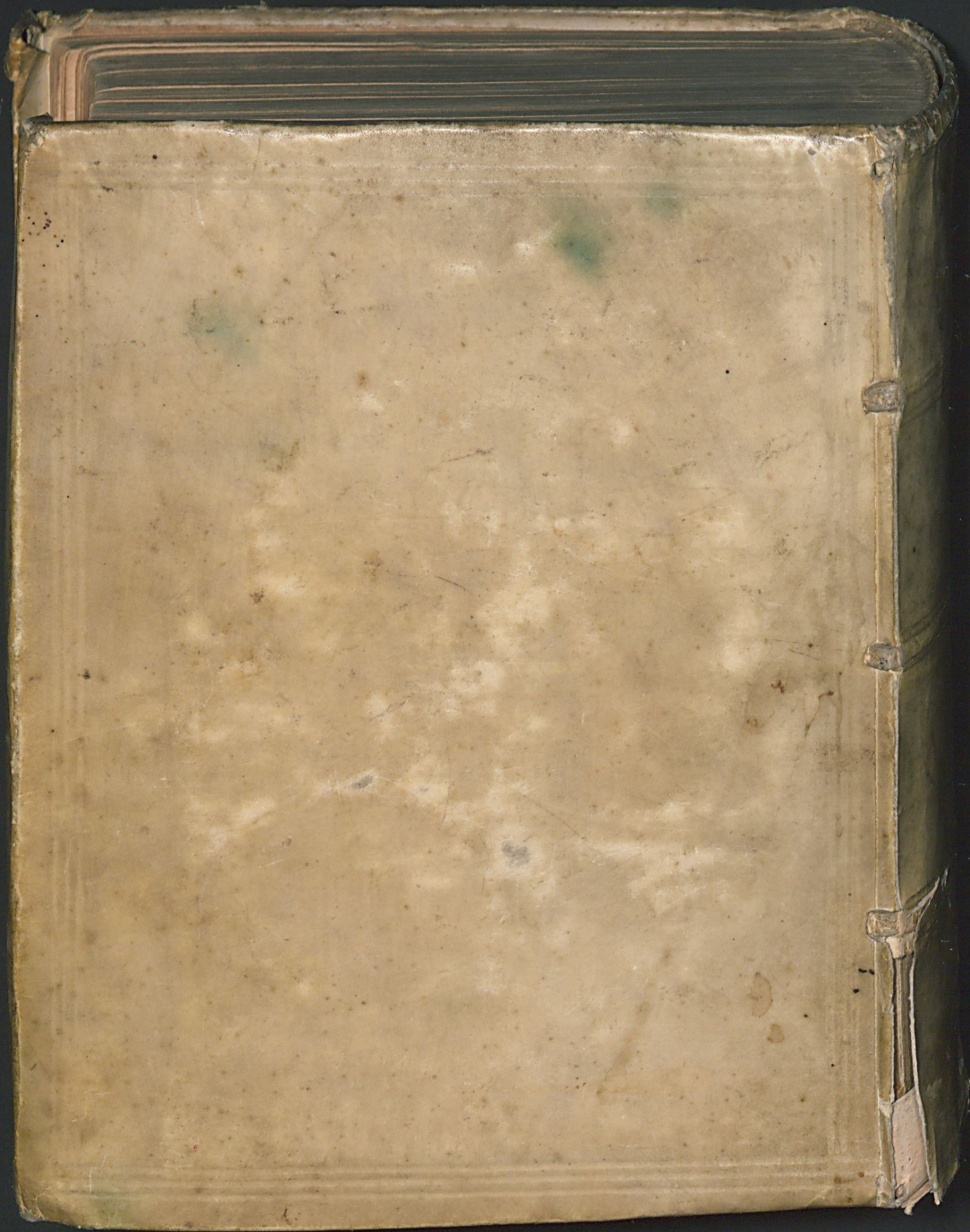

X 22 MA 38

VD 17 10

Farbkarte #13

B.I.G.

PHILOSOPHICUM

NNIS
INII,

OCLENII PHILO-
sis,

RREGULARI

propria:
SOCIORUM SUO-
tica verbis, Hoc est cor-
mo tollere:

SPECTIVAM PRO-
IGNI ET SIGNA-
icare con-

Philosophicis:

um tropis ac figuris vindi-
rregularium censurâ
et.

RUM,
Typogr. Acad.

30